

ES Traveller

Eesti reisiajakiri • 1/2015 • hind 3€ • ilmub kuus korda aastas

**VIETNAM
30 AASTAT
HILJEM**

MAPPLETHORPE'I fotokunst Helsingis **REISIRAKENDUSED** sinu nutitelefonis **KENYA** paradiis ilma armastuseta **UDMURTIA** setode *road-trip* **UGANDA** 10 soovitus Kampalal **INDIA** ringreis luksusrongiga **SAVANNAH** Ameerika ajalugu **BRASIILIA** olümpia-eelsed soovitused Rios **LYON** Prantsuse köögi häll

ISSN 1736-0021

9 771736 002002

Tänapäeva kiire elutempo juures oleme meie Sinu usaldusväärne partner ärlennunduses. Kas pead olema õhtul Berliinis? Soovid üllatada oma kallimat reisiga Nizzasse? Meie Bombardier Learjet tüüpi ärlennukid ja kogu meeskond on valmis 24/7, et viia Sind sinna, kuhu vaja.

Kuid meie teenus ei piirdu vaid lendamisega, hoolitseme Sinu eest ka enne ja pärast lendu. Sina anna teada aeg ja sihtkoht. Meie kanname hoolt ülejäänu eest.

Küsi pakkumist juba täna!

PANAVIATIC
The Business Jet Company

You Decide. We fly.

Panaviatic AS

Lennujaama tee 13,
11101 Tallinn

Müügiesakond:

+372 5911 6529
sales@panaviatic.eu

Üldkontakt:

+372 605 8708
info@panaviatic.eu

PALJU ÕNNE TURVALISE REISIKINDLUSTUSE PUHUL!

WWW.SALVA24.EE
KAUDU KINDLUSTAD
15% SOODSAMALT

KONTAKT

www.salva.ee
salva@salva.ee
6800 500

SALVA
KINDLUSTUS

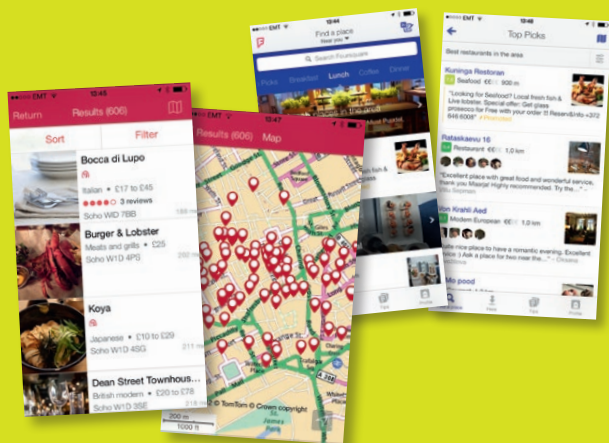
Paradiis: armastus on ja armastust pole

Silvia Pärmann püüdis Kenyast kirjutada oma esimese rannaloo. Välja tuli midagi sama musta kui kohalikud mehed, kelle pärast paljud naised sinna paradiisi aga reisivadki.

22 Abimehed telefonis

Kolm rakendust nutitelefoni reisijale.

24 Tsiirgutiil ja trassi pääl

Kauksi Ülle pani kirja setode road-trip'i Udmurdi-maale, soome-ugri kultuuripealinna sümboli Tsiirgu järele. Pealinnaks on tänavu Obinitsa.

32 10 asja, mida Kampalasse sattudes kindlasti tegema peab

Uganda pealinn Kampala ei tule Aafrika kaardilt puhkusesihtkohta valides kindlasti esimese asjana mõttesse. Ometigi on Kampala tegelikult see Aafrika, mida Mustale Mandrile otsima sõidetakse. Silvia Pärmanni soovitusel täiuslikuks elamuseks.

Selle kupongi alusel Tervise Paradiisi

veepargi

3 tunni

üksikpilet

40% soodsam!

NB! Topeltsoodustused ei kehti. Kupong kehtib kuni 31.12.2015

Millest seekord?

38 Mööda Indiat luksusrongiga

Neile, kes India korratust pelgavad, ent tahaks selles elus ikka Taj Mahali ära näha, tegutseb juba paar aastat viietärniline reisikorraldaja Maharajas' Express. Kogu reis toimub luksuslikus rongis.

42 Savannah – USA lõunaosariikide kroonijuveel

Kas plaanid seigelda USA ajaloo ja praetud kanatiibade koduosariigis? Savannah võiks olla kindel peatuspaik, pakub Anu Lill.

46 Reis, mis algas 30 aastat tagasi

Kunagine Nõukogude merejalaväelane, praegune fotograaf Kaido Haagen veetis Vietnamis aastakese kroonuleiba süües. 30 aastat hiljem läks ta sinna uuesti.

57 Spordipalavikus Rio

Aeg on teha taas plaane Brasiilia külastamiseks, sest 2016 toimuvad seal olümpiamängud.

Veepark on avatud
1.01. – 31.05.2015
1.09 – 31.12.2015
E - P 11:00 – 22:00

1.06 – 31.08.2015
E - P 10:00 – 22:00

Tervise Paradiis
spaa-hotell & veekeskus
Side 14, 80010 Pärnu
Tel +372 445 1666
www.terviseparadiis.ee

60 Lyon – siidisuude kohtumisaik

Mari Roonemaa käis jaanuaris Prantsusmaal toimunud Bocuse d'Or'i võistluse finaali vaatamas ning tutvustab ka muidu kõrgkõogi ja kultuuriloo kandiga.

Mugav ja lõõgastav pelgupaik – SemaraH Hotels Riias ja Jūrmalas

Romantiline nädalalõpp või
perereis, meie unikaalsete
pakettide seast leiab
midagi igaüks

paketid alates

39€

Ootame sind rahvusvahelisel
turismimesil Tourest 13.–15.
veebbruaril Eesti Näituste
messikeskuses.

VIBRANT MOMENTS

semaraH HOTELS

Hotellibroneeringud

+371 66119339 | reservations@semarahhotels.com

www.semarahhotels.com

Kes kardab Aafrikat?

Seda ajakirjanumbrit kokku pannes pidin valima kahe Aafrikast kõneleva loo vahel. Vahepeal tundus, et peaks mõlemad avaldama, siis jälle, et mitte kumbagi. Aafrikasse iga hinna eest reisima nad justkui ei kutsunud, negatiivseid elamusi ei ole reisiajakirjas jälle väga palju mõtet jagada. Ulgumist on niigi kõik kohad täis, eriti praegu valimiste eel.

Jäin siis mõtlema, mis värk selle Aafrikaga on. Teate teda ju üldjoontes küll – see nn Must Manner, mis ameeriklaste arvates on sama veider riik nagu Euroopa. Meile siin tulevad Aafrikast muu hulgas puuviljad, kured, sõjauudised, nendega seoses pagulased, ja mõned ausa kaubanduse tooted.

Enamikku Aafrikasse puutuvat me aga pigem pelgame: vaesust, rumalust, räpasust, neegreid, tiigreid, ahve, liiga suuri linde, liiga väikseid sääski jne. Ja see hirm kumab ka sealsetest reisikirjadest rohkem läbi kui Aasia või Ladina-Ameerika kaugetest paikadest rääkivates. Palju Aafrikast meile muidugi meeldib ka, aga igaks juhaks parem kui kilepakkendist, telekast, kinnisest džibist või kliimaseadmega toast. Reisida julgeme heal juhul Egiptusse ja Marokosse, mida mõni ei pea päris Aafrikakski.

Noored on vähemalt vapramad – iga ärksam teab juba teismelisena, et enne suureks saamist tuleb kusagil hästi imelikus kohas vabatahtlikuna töötada. Aafrika on piisavalt imelik ja lahendamist vajavatest probleemidest seal juba puudust ei tule.

Üks tekst mu valikus oligi 17aastase Laura Toomlaiu neljakuisest käigust Ghanasse, teine Silvia Pärmani nn rannalugu Kenyast, millest päikesseigatsuse asemel pigem külma värinad sain. Kõik kogemused tundusid nii põnevad, aga ka hirmutavad. Ghana ilmubki nüüd tasakaaluks aprillinumbris, Silvia kirjutab aga sellesse ühe tsipa helgema Aafrika loo veel, Uganda pealinnast Kampalast. Kuigi Ugandagi pole kindlasti mingi normaalne riik, aga milline Aafrikas ongi. Või üldse kusagil Tartust kaugemal. Meile vähegi tuttavamad nähtused pärinevad pea kõikjal ju kohalikele valusast kolonisatsiooniajast.

Aafrika lihtsalt on teistsugune oma 50 riigi ja enam kui miljardi elanikuga. Aga samamoodi on teistsugune ju iga järgmine manner. Aafrika siiski tundub kuidagi ... eksootilisem? No need lapsepõlvlood, piltidelt ja telekast nähtud päikeseloojangud savannides, värvilised kulinad, haaravad trummirütmid, kaunid katmata kehad, lõvikuningas oma semudega “Hakuna matata” laulmas ja paitama kutsuvad elevantid, ninasarvikud ja kaelkirjakud. Kauge kauni maaga seostame ikka Aafrikat, mitte Peruud või Uus-Meremaad.

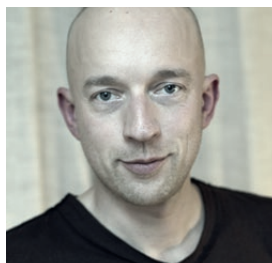
Enamik Aafrikast arvatav on tegelikult müüt, nagu, lisaks mainitule, et kogu manner on puruvaene (rikkus võib olla küll pahade kätes) või täielikult ebademokraatlik (nt see sama Ghana on uus imelaps) või eaturvaline (pole hullem kui läänes). Või siis, et Aafrika on meie lähedalasuv naaber, siinsamas Euroopa kõrval, paadid käivad iga päev.

Mitu aastat on netis levinud ühe Saksa disaineri Kai Krause kaart Aafrika tõelisest suurusest. Enamik lugejaid avastas alles sellelt, et manner on sama suur kui USA, Hiina, India, Jaapan ja kogu Euroopa kokku. Guugeldage fraasi “true size of Africa” ja imestage nina peast. Lamedad kaardid ehk Mercatori projektsioonid gloobusest litsuvad Aafrika lihtsalt segadusseajavalt väikeseks, paljude meelest alandavaltki. Ekvaatorgi jookseb silma järgi alles üsna Aafrika keskelt, ehk sellest jääb allapoole tervelt pool maakera.

lgatahes arvan, et ma ei peaks toimetajana üle muretsema ja avaldan kõik need ka veidi kõhklevad Aafrika lood edaspidigi ära. Ehkki ma ise kardan näiteks pimedat ja Aafrikas võib veel vähem valgust olla, on see siiski üsna üks ja sama hirm. Aafrika kirevusest valgel ajal on aga palju võita. Ja muide, Aafrikaski sajab lund.

ALARI RAMMO

Estraveller

Vietnami pealinnas Hanois, legendaarsel Long Biëni sillal.

KAANEFOTO

Kaido Haagen

Eesti reisiajakiri aastast 2000. Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Criteri VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteri.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern
KAARDID Helle-Mai Rudnik
RISTSÕNA GH Press
TRÜKK Printall

REKLAAM Nordicom, 5666 7770
 reklaam@nordicom.ee

WWW.TELLIMINE.EE/AJAKIRJAD/ESTRAVELLER

12 kuud – 17 eurot
 6 kuud – 8,60 eurot
 otsekorraldusega – 2,9 eurot

Estraveller ei jõua postkasti? Kojukanet teostab Express Post, 617 7717, tellimine@expresspost.ee.

Väljaandja ei vastuta teenusepakujate tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estraveller Internetis:
www.issuu.com/estraveller

VEELGI AVATUM ARMASTUSELE.

UUS MINI NÜÜD KA 5 UKSEGA.

Uus MINI on nüüd ligitõmbavam kui kunagi varem. Ja ilusatest asjadest käsi eemal hoida on raske. Parem juba kiusatusele järele anda. Lisasime uuele MINI-le veel kaks käepidet. Koos ustega muidugi. Istu sisse, millal tahad. Astu välja, millal tahad. Mugav.

MINI ONE LIISINGU KUUMAKSE ALATES 194€

Aastase fikseerimata intressimäär 2,15% + 3 kuu EURIBOR, on 19 460 € maksva sõiduki MINI One finantseerimisel 20% sissemakse, 60-kuulise perioodi, 25% jääkmaksumuse, läbisõidupiiranguga 25 000 km/aastas ja 190 € lepingutasuga kuumakse alates 194 € ja krediidikulukuse määr 2,20% aastas. Krediidi kogusumma on 19 632,39 €. Kasutusse võetav krediidisumma on 14 840 €.

Krediidi kogusumma arvutamisel on arvesse võetud krediidisummat, intressikulu, lepingutasu ning ei ole arvestatud võimalikke sõiduki registreerimiskulusid, riigilõive, hindamisakti tasu ega finantseerimise eeltingimuseks oleva kasko- ja liikluskindlustuse makse suurust. Finantsteenuse pakkuja on Nordea Finance Estonia AS. Tutvuge liisingutingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga.

TULE PROOVISÕIDULE.

UNITED MOTORS

United Motors AS

Tallinn, Paldiski mnt 108, tel 659 3700, e-post mini@mini.ee
www.unitedmotors.ee/mini
www.mini.ee

Muutused rongiühenduses Venemaaga

Venemaaga on nagu on ja Go Rail vähendab veebruari keskel seni igapäevaseid reise Piiterisse kahele korrale nädalas. Tallinnast väljutakse edaspidi reede ja pühapäeva pärastlõunal (kohal enne keskööd), Peterburist väljub rong laupäeva ja esmaspäeva varahommikul (Tallinnas pärast keskpäeva).

Jaanuari keskpaigast täiendas firma aga Moskva liinil kehtivaid soodustusi ehk nüüd võib saada pileti kuni 60% odavamalt, alates 43 eurost. Moskva rongi koosseisu kuuluvad alates 12. jaanuarist 2015 istevagun, platskaardivagun ja kupeevagunid. Kupees maksab pilet 82–114 eurot, platskaardivagunis 64 eurot. Hinnad sõltuvad ostu kuupäevast ja kohast kupees.

Vapsik662 | Dreamstime.com

Restoranikuu “Maitsev Tartu” veebruaris

Üks võtmeküsimusi elu mõtte kõrval on paljudele “Kus küll Tartus süüa?”. Raad ja kohalikud restoranid on asunud olukorda parandama, pingutades veebruaris eriti, et heade mõtete kõrval leiaks ülikoolilinnast ka toidukultuuri. Nõnda toimub kogu veebruari Tartus restoranikuu, kus 11 restorani pakuvad tavapärase kõrval kolmekäigulist erimenüüd 18 euro eest.

Osalevad restoranid on Atlantis, Bel-Ami, Cafe Truffe, Chez Andre, Dorpat, Eduard Vilde lokaal, Meat Market, Polpo, Spargel, Werner ja Villa Margaretha. Kas pingutused ka vilja kandsid, saab publikum välja öelda kohapeal või kodulehel, kusjuures kõigi erimenüü hindajate vahel loositakse välja kutsed lõpuüritusele. Vaata kõike lähemalt www.maitsevtartu.ee.

Anthony Shaw | Dreamstime.com

Eesti passiga Vietnami e-viisa

Vietnami viisadele kehtivad uued riigilõivud, ent Eesti passiga saab edukalt kasutada ka nn e-viisat, mis on odavam ja kiirem kui Helsingi saatkonnas pika logistikaga valmiv viisa. Viisa koosneb kahest osast: registreerimine ja riigilõiv (*stamping fee*). Esimese saad korda ajada oma reisikonsultandi abiga, teine tuleb teha endal piiril. Lisatasu eest pakutakse ka kiir- ja superkiirteenust ehk lausa 30 minuti jooksul asjaajamist neile, kel tekkis tõesti ärgates või seda ajakirja lugedes mõte jalamaid Vietnami sõita. Küsi lähemalt oma reisikonsultandilt.

Uus mobiilne kliendikaart Paype

Jaanuaris tutvustati maailmale või vähemalt selle eestikeelsele osale kodumaal arendatud mobiilset kliendikaart-rahakotti Paype. Esimeste seas, kes oma plastist kuldkaardi mobiilsega laseb asendada, on ka reisibüroo Estravel.

Ajajahi konkursilt hoogu saanud Paype teeb põnevaks fakt, et ta ei kasuta veel paljudest telefonidest puuduvat NFC-tehnoloogiat, vaid inimkõrvale kuuldamatut helisagedust, mille abil suhtlevad telefon ja teenusepakkuja juures olev must karbike.

Esimesed liitujad on oma kassasüsteemid ka karbiga ühendanud, et kliendiinfo veelgi kiiremini teenusepakkujani jõuaks, rakendust avatagi. Kõikide partneritele uue tehnoloogia tutvustamine võtab veel pisut aega, seni saab kliendistaatust tõestada lihtsalt mobiilist kliendikaarti näidates.

Paype rakendus on saadaval App Store'is ja Google Plays, peatselt ka Windows Phone'ile. Otse telefonis saab hakata hetkel mõneteistkümne firma kliendiks või siduda oma senine staatus mobiilsega. Rakenduse kaudu teevad firmad sulle ka pakkumisi, peatselt lisandub kinkekaartide funktsionaalsus ja juba tänavu ka mobiilsed maksed.

Rakenduse kasutamise võib olla pisut jukerdamist ja erisusi firma-de vahel, aga kui mobiilne kaardindus Paype või mõne tema konkurendi tootena ükskord tööle hakkab, pöörleb maakera kõvasti kiiremini.

Pärnu restoranide nädal **aprillis**

Tartust (ega sama ammust ajast teinud pealinnast) pole kehvem ka Pärnu, kus toimub linna esimene nädalapikkune restoranimaraton 4.-12. aprillini. Osalejad pakuvad kahekäigulist *à la carte* lõunasööki 10 euroga ja kolmekäigulist õhtusööki 15 euroga.

Pärnu restoranide nädalal osalevad Ammende Villa restoran, Tervise Paradiisi restoran, Estonia Spa restoran, restoran Piparmünt, Wesseti restoran, Mahedik, Postipoiss, Rannahotelli restoran, Jahtklubi restoran, Lime Lounge, restoran Embecke, restoran Kolhethi, restoran Strand, Seegi Maja, Fookus, Tex-Mex Margarita, Kalamajakas ja Cafe Grand. Estonia Spa peakokk Rudolf Visnapuu avab nädalaks suisa pop-up restorani.

Erimenüüd leiab www.parnurestaurantweek.ee märtsi lõpust.

Taevased sõnumid

AIR BALTIC hakkab mai alguses konkureerima Estonian Airiga, alustades neli korda nädalas otselende Tallinna ja Berliini vahel. Nõrk koht on pagasitingimused ja väikesed propellerlennukid. Liin jääb avatuks oktoobri lõpuni.

AIR BALTIC teeb teise samasuguse liigutuse Tallinna ja Viini vahel, samuti maist oktoobrini, neljal korral nädalas. Estonian Air alustab samal liinil juba aprilli alguses, nagu ka Müncheniga.

AEROFLOT lisas jaanuaris teise igapäevase lennu Moskva-Tallinna liinile ehk nüüd Moskva vahet lennata iga päev hommikul ja õhtul. Õhtune lisalend muudab märksa mugavamaks ka Moskvast ümberistumise.

FINNAIR pälvis esimesena Euroopas lennundusliidu IATA keskkon-nasertifikaadi. Nüüd siis teate, et põhjanaabritega lendamine on teistest veidigi säästlikum.

HELSINGI VANTAA LENNUJAAMA pääseb loodetavasti suvest ka rongiga, kui valmib uus, suuresti maa all sõitev liinijupp. Tipptunni ajal ilmselt kiirem kui buss või mobiiliga tellitav takso Uber.

Finnairi äriklassi ilmestavad Marimekko aksessuaarid.

Georg Ots Spa

Avasta maailma Condoriga.

Dominikaani Vabariik, Mehhiko, Kuuba, Jamaica, Maldiivid, Mauritius, Seišellid, Tai, Alaska ja palju muud.

Part of the Thomas Cook Group

Born to fly.

Sündinud lendama. Lisainfo ja broneerimine
tel +372 668 10 10 või sales.baltics@condor.com

Condor
www.condor.com

Spaapuhkus **Laulasmaal**

Kaunis loodus, rohkete võimalustega spaa, vee- ja saunakeskus, teravistavad hoolitsused ning restoran ja kohvik Wicca pakuvad parimat nii puhkuseks, romantikaks kui ka erinevate sündmuste tähistamiseks. Laulasmaa Spaas ootavad sind vee- ja saunakeskuses lõõgastumine, mugav hotellituba, turgutavad hoolitsused ja rikkalik hommikusöök.

Paketi hind kahele on nädala sees 82 ja reedel-laupäeval 97 eurot. Hinnas on üks öö majutust standardtoas, hommikusöök, hommikumantlid, üks hoolitsus (sooja küünlavaha massaaž või vaniljevann), piiramatu vee- ja saunakeskuse kasutus ning 10% soodustust kõigilt hoolitsustelt. Lisatasu eest nt merepoolne, ühekohaline või suurem tuba, samuti laste lisavoodid alates kuueaastastest.

Pakkumine kehtib broneerimiseks ja majutuseks kuni 30.04.2015.

Laulasmaa Spaa

Georg Ots Spa

Spaapuhkus Saaremaal **GOSPA hotellis**

GOSPA on üks ütleмата tore koht, kus nautida saaremaist hoolitsust ja külalislahkust lõõgastavas keskkonnas. Siit leiad veekeskuse, mõnused basseini, maitseelamusi pakkuva restorani ja mugavad toad, kus öine uni on kui puhkus pilvedel. Estravelist saad broneerida paketi massaažiga hoolitsusesarjast KENA.

Paketi hind kahele on nädala sees 119 € (tavahind 158) ja reedel-laupäeval 155 € (tavahind 194). Hind sisaldab majutust kaheses standardtoas, massaaži sooja õli ja ürtidega mõlemale (75 min), rikkalikku hommikusööki ja piiramatu saunade-basseinide kasutust. Laste lisavoodid maksavad sõltuvalt vanusest 15-40 € öö. Pakett majutusega üheses toas koos KENA hoolitsusega maksab P-N 74 ja R-L 103 eurot.

Pakkumine kehtib kuni 31.05.2015, v.a 13.-23.03.

Romantiline lühipuhkus **Kurgo Villas**

Suvepealinn pakub mõnusat ajaviitmist ka jahedamal perioodil – tule ja veeda koos kallimaga üks ödus puhkus kaunis Pärnu rannarajoonis! Nautige villaromantikat ning maitsevaid roogi, mis valminud 2012. aasta Eesti parima koka Vladimir Upenieki käe all.

Romantikapakett kahele maksab 54 eurot (tavahind 99) ja sisaldab üht ööd kaheses toas, hommikusööki, puuvilju ja vahuveini toas, 10% soodustust kohvik-restoranis Piparmünt, piletit ööklubisse (v.a eriuhtused) ja parkimist siseöues. Lisatasu eest Soome saun (20 € tund).

Pakkumine kehtib broneeringuteks ja majutamiseks kuni 31.03.2015.

Võta ühendust Estraveli siseturismi osakonnaga tööpäeviti kella 9.00–17.30 telefonil 626 6233 või e-posti aadressil siseturism@estravel.ee. Hinnale lisandub teenustasu kaheksa eurot. Estraveli Kuldkaardi omanikke teenindame üle 150eurose ostu puhul tasuta, alla selle on teenustasu neli eurot.

estravel

Villapuhkus

Vahemere ääres

Sitsiilia, Prantsuse Riviera, Hispaania päikeserannik...
Villarent lubab Sul tunda end osakesena kohalikust elust ja kultuurist. Pakume laia valikut rendivillasid 26 Euroopa riigis – Kreeta valgetest treppidest ning Türgi vürtsilõhnalistest tänavatest Horvaatia tuletornide ja Sitsiilia oliivisaludeni.

Apartement
päikeseküllases Sitsiilias
Rendihind nädalaks alates **269 eurost**

Kauni vaatega villa
Spliti lähistel
Rendihind nädalaks alates **390 eurost**

Apartement elegantses
Cote D'Azuris
Rendihind nädalaks alates **389 eurost**

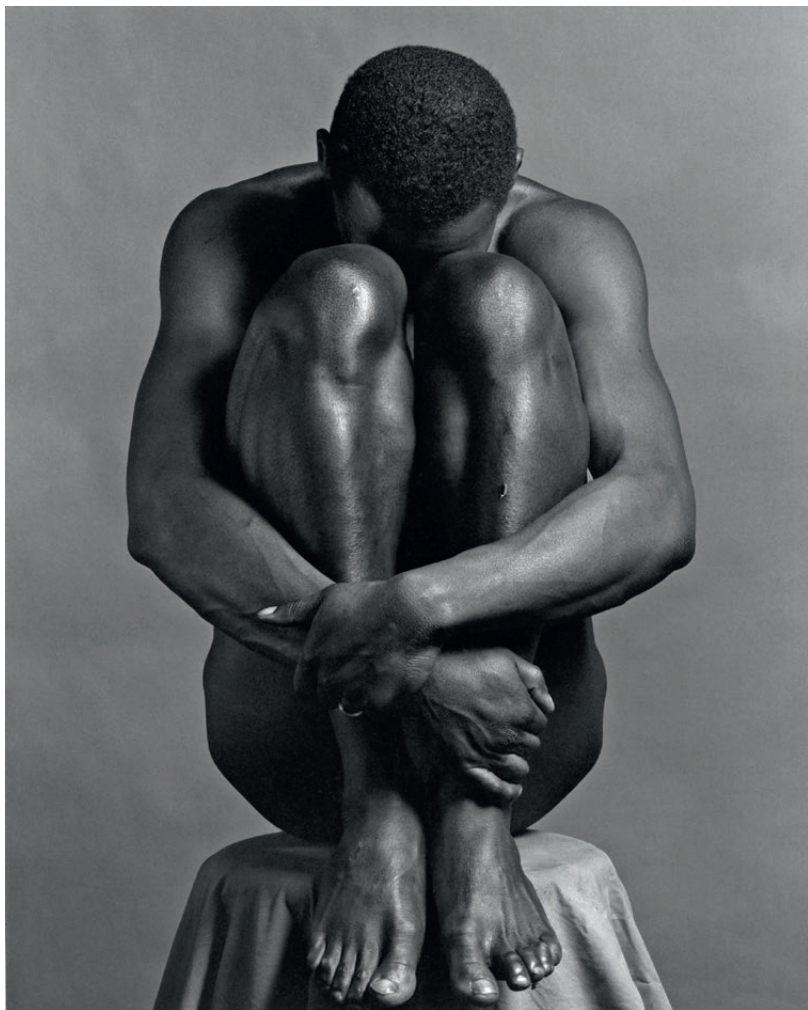
Mägivilla päikeselises
Costa Bravas
Rendihind nädalaks alates **389 eurost**

www.estravel.ee/villapuhkus

Hinnad kehtivad majutuseks maist juunini. Hind kehtib kogu apartemendi/maja rendiks laupäevast laupäevani ehk perioodiks 7 ööd ja 8 päeva. Küsi meilt ka personaalset villapakkumist vastavalt Sinu eelarvele, inimeste arvule või piirkonnale, kus sooviksid puhata!

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24/7 tasuta reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Robert Mapplethorpe Foundation

13. märtsil avab ukSED renoveeritud Kiasma – Helsingis paiknev meie kandi suurimaid ja parimaid tänapäeva kunsti muuseumi. Uuendatud püsiekspositsiooni kõrval ootab külastajaid ka mitu teemanäitust. Üks neist võtab sihikule 1970.–1980ndate suurima portreefotograafi Robert Mapplethorpe'i looming.

Mapplethorpe Helsingis

13.03.2015 – 13.09.2015

Sissepääs muuseumipiletiga (12 €, alaealistele tasuta)
Avatud: T 10–17, K-R 10–20.30, L 10–18, P 10–17
Vt lisa www.kiasma.fi

Ma arvasin alati, et ma olen hea. Seepärast oli väga masendav, kui teised inimesed sellega ei nõustunud,” on Mapplethorpe hiljem öelnud. Queensis katoliiklikus peres 1946. aastal sündinud Robert ei plaaninud kunagi fotograafiks saada – õpinguid alustades kavatses ta kunagi teha illustraatori tööd. Aga siis leidsid nad teineteist, Mapplethorpe ja Polaroid. Sellest viljakast koostelust on jäänud lugematu arv fotosid.

PÄRAST EKSPERIMENTE SELFIDEGA, kus Mapplethorpe tegi enda jaoks selgeks, kuidas värve kasutada, hakkas ta teisi inimesi pildistama. Tema esimeseks modelliks sai toonases sõbrannast kunstnik-muusik Patti Smith (nende suhtest kirjutab Smith põhjalikult mullu ilmunud autobiograafias “Just Kids”).

Kaudselt mitme sajandi taguste portreeklassikute lähenemist (fookus, sügavus, proportsioonid jne) järele teinud Mapplethorpe üritas alati vaadata tunduvalt sügavamale inimese sisse, kui kaameraobjektiiv seda võimaldas. Olles teoreetilise ettevalmistuseta fotograafiks hakanud, proovis ta oma stiili leida ja see tal ka õnnestus. Mapplethorpe'i on võrreldud kahe Ameerika portreefoto suurkuju Stieglitzi ja Steicheniga, kuid ise ta eitas nende mõjutusi ning eiras ka reegleid. Rebel.

1960NDATEL ALANUD SEKSUAALSELE REVOLUTSIOONILE JÄRGNENUD 1970NDAD oli õnnis aeg, et ühiskonna moraalitunnet kõigutada, ja keegi kunstinimestest ei jätnud võimalust kasutamata. Leebem suhtumine inimeste seksuaalsusesse ja näiteks porno levikusse kajastub ka kultuuris. Kirjanduse pjedestaalile ronivad biitnikud, kinos julgetakse aina rohkem keha näidata. Fotograafia areng käib teiste valdkondade omaga käsikäes – klassikaline triaad “Sex & Drugs & Rock'n'Roll” siseneb kindlalt ajastu juhtivate meistrite loomingusse.

Mapplethorpe on selle arengu avangardis ning üritab peenutsevale New Yorgi publikule tõestada, et ka foto peenisest võib olla kunstiteos. “Minu suhtumine ei erine sugugi, ükskõik kas pildistan öisi või peenist,” ütleb ta kriitikutele. Ta mitte üksnes ei lähe vooluga kaasa, vaid proovib ise seda suunata. Seksuaalse revolutsiooni laine haarab ka Mapplethorpe'i ning tema fotodel poseerib aina rohkem paljaid mehi. Homoerootikat mittearmastava vaataja jaoks võin kinnitada, et paljaid naisi on ka. Ja BDSMi.

Siis valmivad ka kuulsad portreefotod: kaadris on juhtivad lauljad ja näitlejad Debbie Harryst Richard Gere'ini. Samuti pildistab Mapplethorpe XX sajandi teise poole suurimat kunstnikku, keda ta ise imetles ja kelle mõju tunnistas – Andy Warhol saab Mapplethorpe'iga tuttavaks 1970ndate lõpus.

1980NDATEL LÄHEB MAPPLETHORPE'I STIIL PEENEMAKS, staarid peavoolulisemaks ning erootikat jääb vähemaks. Mapplethorpe suri 1989. aastal aidi, igasse maailmanurka ulatuv kuulsus hakkas ta töid ja igal aastal Tokyost Pariisini ja Buenos Airesest Helsingini avanevaid näitusi saatma alles pärast surma. Kiasma näitus pakub kahtlemata põnevast vaadet kahe kümnendi vältel valminud fotodele.

Elu lõpus ütles ta: “Ma ei valetanud kunagi. Ma arvan, et ma elasin kõlbelist elu.” Kuigi kõlbelisuse definitsioon on vaieldav, tõestavad fakti, et Mapplethorpe ei valetanud kunagi, tema fotod. Ei usu? Aga vaadake ise!

IVAN LAVRENTJEV

asics

MAAILM ON SUUR. MINE KÄIVITA END.
asics.ee

RADEMAR, JOOKSUEKSPERT, MARATONSPORT, BALTIMPEKS, SILJASPORT

Paradiis: armastus on ja armastust pole

Silvia Pärmann püüdis Kenyast kirjutada oma esimese rannaloo. Välja tuli midagi sama musta kui kohalikud mehed, kelle pärast paljud naised sinna paradiisi aga reisivadki.

Tekst ja pildid: **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Ahvid tulid öösel. Nende vestlus oli kõhedust tekitav, nagu ikka jutuajamised, mida kuuled esimesel ööl võõras kohas kurjal häälel oma akna taga räägitavat, täpsemalt ühe seinas oleva hapra võrguga kaetud suure augu taga.

Siis oli keegi toas ja vaatas mind. Teda oli rohkem tunda kui näha. Lihtsalt istus ja vaatas.

EI OLNUD VEEL OLNUD SEDA HOMMIKUT, kui kõrvalmajas elav Lisa sõbranna käest küsis: “Sa ei ole kusagil näinud mu punast kotti?” - “Lisa, kallid, sul ei ole rohkem kotte kaasas kui matkakott.” - “Just seda ma otsingi, see oli täiesti kindlalt mu toas, kui magama jäin.”

Ei olnud veel olnud seda päeva, kui kogu külalistemaja personal korjas Lisa riideid, kosmee-

tikat, sõpradele ostetud kinke ja seljakoti tükke metsa alt kokku.

Ei olnud veel olnud kõiki neid hommiku- ja lõunasööke, kui eimillestki materialiseerus söögilauale ahv, et järgmisel sekundil haihtuda koos taldrikul olnud toiduga. Ma ei olnud veel kordagi käinud jooksmas külade vahel väikestel teedel ega teadnud seda tunnet, mis valdab, kui kolm paaviani tee ääres ootavalt istuvad ja vaatavad ning vaatad vastu ja näed ainult suurt jõudu ja veel suuremat rumalust.

Ikkagi vihkasin ma ahve juba siis. Sest ainus alternatiiv oli neid karta.

Jõudsin veel mõelda, kuidas on inimesed valmis just selleks Aafrikasse lendama ja maksma jaburaid summasid, et hetkeks ahviga kohtuda. Siis oli vist ikkagi hirm see, mis lõpuks magama jääma sundis.

Paradiis: Armastus

“Paradiis: Armastus” (2012) on Austria režissööri Ulrich Seidli “Paradiisi” triloogia esimene osa.

Film räägib loo Austria koduperenaisest, 50ndates eluaastates Teresast, kes sõidab Kenya kuurordisse puhkama. Safarimaal Kenyas peab tema omamoodi inimsafarit.

Ta on oodatud “kütt”, Kenya kaunid rannad on täis veel kauneimaid noori mehi, kes on valmis palju rohkemaks kui enda kaugelt imetleda laskmiseks. Teresa jahib armastust ning sobitab tutvust meestega, kes seda talle töötavad pakkuda.

Filme prostitutsioonist on tehtud palju, kuid ükski teine ei ole nii valus ja raske (vähemalt lääne inimesele) vaadata kui Seidli oma. “Armastuses” saavad kokku esimese ning kolmanda maailma kõige kontrastsemad probleemid: üksindus, purunevad inimsuhted, mugavus ja mugavuskilod ning teiselt poolt vaesus, mure ja hirm homse pärast. Nende maailmade kohtumine on võimalik, teineteisemõistmine aga mitte.

pole, ei mõju see aga enam üldse mängufilmina.

Tean mitut inimest, kes on arvanud, et Ulrich Seidli “Paradiis: Armastus” on dokumentaalfilm, ja Diani rannal on lihtne aru saada, miks.

Ülekaalulised eakad mehed otse aeroobika-kuninganna valimistelt tulnud noorte naistega on silmale harjumuspärane pilt, miskipärast ei tundu vastupidisega harjumine kellelegi võimalik.

DIANIT MAINIDES RÄÄGITAKSE SURFITURISMIST JA ARMUTURISMIST. Surf, kinnitasid kõik, on parim. Armastust aga paraku pole.

Need 60ndatest pärit lääne naised, kes oma tabudevabadest 90ndatest pärit Kenya kallimatega päeval rannas jalutavad ja õhtul küünlavalgel restoranis käsikäes istuvad, teevad küll tihti selle vea, et armuvad. See on alati viga, sest need mehed on alati tööl, lihtsalt tööl.

Ja kui need naised lennujaama minekuks kohvreid pakivad, ei ole nende kõrval kedagi, kes nende pisaraid pühkida tahaks. Selleks ajaks on juba rannas vastu jalutanud järgmine töö või saabunud harv hetk oma naise, ilusa noore Kenya naise, ja lastega kodu olemiseks.

Diani dekadentlik elu keerleb tegelikult kolme s-i ümber – lisaks surfile ja seksile ka söök –, millest viimane täiesti teenimatult pidevalt tähelepanuta jääb.

KENYA POLE MUIDU GURMAANIDELE. Esimene restoran, kus me sõbranna Liinaga pärast Ugandast Kenyasse jõudmist käisime ja mis oli Lääne-Kenyas asuva Shianda küla vaieldamatult kõige parem restoran, kujutas endast putkat turu servas, mille menüüs oli üks toit: grillitud kitselihaga *ugali*’ga. *Ugali* on kõvaks keedetud maitsestatamata maisijahust puder. Seda on Tallinna restoranidega hellitatud inimesed proovinud maitsestada nii moosi, ketšupi, sinepi kui ka soolaga, aga ega miski väga aidanud ei ole.

Menüüd on restoranis siiski vaja, aga ainult selleks, et inimesed teaksid, kas tellida liha veerand, pool, kolmveerand või terve kilo. Ja sellele vaatamata küsis ettekandja alati, mida te süüa soovite, mitte kui palju.

Diani, nagu juba ütlesin, on pärismaailmast

HOMMIK DIANI RANNAS EI VIHJANUD ÖÖLE MILLEGAGI. See oli nagu ärkamine teises maailmas. Hommik ei andnud tegelikult mitte millegagi märku, et tegemist oleks isegi Kenyaga, kus me pärast eelmise päeva lendu Nairobist Mombasasse enast siiski arvasime olevat.

Me ärkasime esimest korda muretus Kenyas.

Teises maailmas, kus keegi ei küsinud hommi-kusöögiks uude kohvikusse jõudes kõigepealt näha evakuaatsiooniplaani ja alles siis menüüd. Kus kedagi ei huvitanud, kas välikohviku kõrval on parkla ja kas sinna on pargitud mõni autopomm. Kus nädalavahetustel ei läinud kaubanduskeskusesse ainult Somaalia terroristid ja hullud.

DIANI RAND OLI MÕÕTMATULT KAUGEL IGASUGUSTEST PÄRISMAAILMADEST, mis sobis mulle väga hästi, ma viibingi liiga tihti pärismaailmades.

Väga leebe ja soe tuul hoidis surfareid valge liivaranna kohvikute diivanitel päevitamas, samal ajal kui puust kalapaadid ookeanil väikeste täppidena uinutavalt õõtsusid. Alles lõuna paiku tõstis tuul sinisesse taevasse müügiks nõõrile seotud rannalinad, kohe seejärel ka surfilohed, mille alles väga mitu tundi hiljem vahetasid välja täiskuu ja eksootilised tähed.

Mitte keegi ei teinud päevade kaupa midagi ja kõik armastasid seda, mida nad tegid.

Diani ebareaalsus ei ole muinasjutumaailma ebareaalsus, pigem filmilik. Ekraanilt vaadates, nii paradoksaalne kui see ka

Lennunõu

Nairobisse viivad Tallinnast ühe ümberistumisega KLM ja Air France, esimene koostöös Estonian Airiga Amsterdami ja teine koostöös Air Balticuga Pariisi kaudu. Samuti saab Istanbuli kaudu sõita Turkish Airlinesiga, aga tagasiteel on kindlasti tarvis arvestada sõiduplaanist tingitud ööbimisega (majutust pakutakse sel puhul tasuta). Hinnatase on kõigil sarnane ja kampaniate ajal võib leida lende alla 600 € edasi-tagasi. Väljaspool kampaniaid on hinnatase paarsada eurot kõrgem.

Turkishi kasuks räägib nende Euroopa parima lennufirma staatus (mis tähendab head teenindust ja rikkalikku pagasilimiiti) ning võimalus Istanbulis pikemalt peatuda.

Kahe ümberistumisega variante on väga palju, ent parimat väärtust pakuvad ehk Pärsia lahe äärsete riikide lennufirmad. Qatari või Emiraatesiga Skandinaaviast lennates võib pileti hind jääda ka alla 500 euro (+ Tallinn-Skandinaavia) ning Emiraatesiga lennates tasub alati mõelda Dubais pikemalt peatumisele.

MAURI SAAREND, Estravel

mõõtmaltl kaugel ja seda mitte ainult kilomeetrites. Kui Diani rannas oleks sarnase kontseptsiooniga restoran, oleks küsimus selles, kas klient soovib grillitud kalmaare kilo või kaks.

Igal juhul neid saab, nagu ka homaare, krevette ja kõikvõimalikke kalu. Diani rannas inimesed armastavad toitu, nii need, kes seda teevad, kui ka need, kes söövad.

Kõiki neid imelisi mereelukaid pakkuvad restoranid on laiali pillutatud mööda 25 kilomeetri pikkust randa, teineteisest lühikese mootorrattasõidu kaugusel.

KINDLASTI EI RENDIKS MA EI REISIL OLLES KUNAGI MOOTORRATAST, eriti kindlasti mitte Kenyas. Enamik maailmast tundub sõitvat valel pool teed või kui õigel, siis mahamärgitud ühe rea asemel vähemalt viies ja vahepeal sti

MESDAMES ET MESSIEURS:

LIKÖÖRIKUNST

Vana Tallinn Signature tähistab Eesti tuntuima likööri 100 miljoni pudeli juubelit. Käsitsi loodud kordumatu maitserikkus ning aastakümnete pikkune meistrite pühendumine. See on Prantsuse konjaki ja Vana Tallinna sametine võlu – liköörikunst tõeliselt erakordseteks hetkedeks.

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada Teie tervist.

või üleüldse tee kõrval, ja kus iganes pool nad ka ei sõidaks, sõidavad nad alati igal juhul võidu. Mitte miski muu ei aita mõista maailma universaalsust paremini kui liiklus.

Ja mitte miski muu ei aita sellega paremini toime tulla kui *boda-boda*-mees. Vähemalt Ida-Aafrikas. Ta on oma mootorrattaga alati tee ääres, kui uksest välja astud ega ole jõudnud veel mõeldagi, et võtaks nüüd *boda*. Ta viib hommikul randa, pealelõunal poodi, õhtul restoranist restorani ja öösel, kui viimasest baarist on külalistemajja astuda tegelikult vaid kakssada meetrit, viib ta su virisemata koju. See on kõige kiirem transport ja kõige odavam elukindlustus (kui mõelda, isegi üsna fantaasiavaeselt, kõikidele võimalustele, mida pakub ükski mööda öist Kenya maanteed jalutav turist).

ON VÕIMATU MITTE ARMASTADA NEID BODA-SÕITE SOOJAS ÖÖS, kui võid silmad kinni panna, tunda tuult ja ookeani lähedust ja tähti pea kohal ja mitte üldsegi näha liiklust.

See on nii lihtne ja loomulik, et pole midagi kergemat, kui unustada ära, et oled Aafrikas, need tähed pea kohal on võõrad, see tuul pole oma ja see kultuuriruum, mis sinust mööda kihutab, pole kaugeltki mitte arusaadavalt oma.

Ühel sellisel õhtul need erinevad kultuuriruumid pörkusid. Kuskil oli teadmine selle võimalikkusest ju alati olnud.

Olime läbi noore öö teel India restorani poole, meie külalistemaja-naabrid norrakad oma mootorrattal ees ja meie Liinaga teisel *boda*'l järel, pikk sirge tee läbi sooja öö.

KÕIGEPEALT PÖRKUSID SÕIDUKID. Kakskümmend meetrit meist eespool keeras sinine džiiip igasuguse märguandeta kõrvale, pühkides hoogsalt mootorratta – ja sellega koos ka norrakad – teelt. Seejärel pörkusid kultuuriruumid – teelt lennanud meeste pilkugi heitmata autojuht kiirendas ja kadus järjest mustemaks muutuvasse öösse.

Nad olid elus, kaks ainsat inimest kogu Kenya rannikul, kes mootorrattal sõites kiivrit kandsid. Peaaegu luuni ulatuv haav ühe viikingi käsivarrel tundus isegi leebe lahendus eelnenud kaadri ootamatuse ja sürreaalsuse järel. Siis pöördus maailm ratsionaalseks tagasi, kohe esimene auto peatus, korjas verest tilkuvad mehed peale ja võttis suuna haiglale.

Oli öö, meie *boda-boda* oli kadunud, musti mehi järjest kogunes (ja jeerum, neist paistavadki pimedas tõesti ainult silmad, ükskõik kui poliitiliselt ebakorrektnesse see tähelepanek ka poleks).

Vähemalt kolmkümmend paari võõraid silmi võõras öös.

Aga hirmu ei olnud.

Kui me terve igaviku hiljem, mis kella järgi küll ainult tunniks osutus, politseiautos – “Me viskame teid ära enne jaoskonda minekut, vaevalt te täna öösel *boda-boda* võtta tahate veel” – haigla poole sõitsime, kuulsime, et vahepeal oli ka juht politseisse jõudnud. Ise.

Mida me polnud märganud, oli see, et tee ääres kliente oodanud *boda-boda*-mehed olid asunud autot jälitama, kamp järjest kasvas, kasvas, nii et mehel ei jäänud muud üle, kui ise jaoskonda kaitset otsima sõita.

“See oli väga hea, et ta ei hakanud vaatama, mis teie sõpradest sai,” rõhutas politseinik iga sõna. “Need mehed oleks ta kohe surnuks peksnud, nad ei talu selliseid asju.”

Paradiisis saabub omakohtulahend tihtipeale enne, kui politsei üldse menetlusega alustada jõuab.

Iga inimene Diani rannas, keda olime kohanud, armastas seda randa. Kogu elu, neli aastat, teist talve. Aga nad kõik hoidsid kusagil võimalust, või vähemalt unistust võimalusest, Diani elust välja astuda.

Nii ka meie. Ka meie astusime välja ning siis tagasi sisse pärismaailma, alustuseks Nairobiisse.

Aga selle kaoses ja saastatud õhus, mis tegi inimesed närviliseks ja kurjaks, tuli tagasi rahu ja sel Diani ristmiku ööl mõne teadmatusest oldud sekundiga kõikuma löönud usk sellesse, et asjad lahenevad alati hästi.

See saabus hetkel, kui ma Rahva Muuseumi esimesse saali astudes nägin vitriinis maailma kõige kaunimat kasukat, ahvinahkset kasukat.

Õhtusöök rannas

Ali Barbour's Cave

Tel: +2547 1445 6131

Korduvalt maailma kõige hämmastavamate restoranide hulka valitud Ali Barbouri koopal pole mitte midagi ühist nende pimedate ja niiskete koobastega, kus einestasid esimesed inimesed, kes on ka kusa-gilt Ida-Aafrikast pärit. Ali Barbouri kooparestoran koosneb mitmest omavahel ühendatud kümne meetri kõrgusest (sügavusest?) koopast, millest suurim on pealt avatud ning laseb einestada tähistäeva all.

Sails. Rannabaar ja restoran

www.almanaresort.com/sails

Glamuuriskaala teises otsas asuv Sails on elegantne, väljapeetud ning igal juhul imeline elamus.

Almanara hotell ise on üks kauneimaid oma arhitektuurilt ning ka restoranis on suudetud luua atmosfäär, mis on korraga kõik see, mida ühest rannarestoranist oodata – ja samas absoluutselt üllatav. Laud tuleb kindlasti broneerida, et hotelli turvatöötajatest üldse mööda pääseda.

Forty Thieves

www.diani.co/beachbar

Pärast päikeseloojangut vaieldamatult populaarseim baar, kus tellida üks kokteil. Või pigem isegi kaks. Nädalalõppudel on alati kohal mõni bänd, kellest te varem midagi kuulnud pole, aga tahate edaspidi kindlasti kuulda.

Paljajalu liivas tantsimine veel enne südaööd on reegel.

Avatud ka päeval, kui selle diivanitel päevitades on mõnus surfareid jälgida.

Mwaepe Fisherman Restaurant

Tel: +2547 2586 0274

Väikeses Mwaepe külas otse kalapaatide sadamas asuv pretensioonitu koht pakub imelisi ja otse kalapaadist välja võetud mereande. Grillitud kalmaarid, homaarid, mõni tund varem vorku jäänud kalad.

Seal pole mingit glamuuri, veiniklaase tuleb täita ise ja tualetti leiab tee ainult taskulambi abil. Aga köögis võib grilli ääres kokkadega juttu ajada ja siis India ookeani kohina saatel oma einet nautida. Ilmselt parim koht kogu Kenya rannikul.

Masseuses from Thailand!

Thaiana massaažisalong on kvaliteetne, väike ja hubane salong, südalinna jalutuskäigu kaugusel.

Thaiana

Thaiana

Avatud E - P 9 - 21, Tel: +372 6600 101
Koidu 62, Tallinn, info@thaianamassage.com
www.thaianamassage.com

OSTA EKSKLUSIIVNE KINKEKAART!

Kolm abimeest telefoni, mis tagavad parema elu

Foursquare

Möödunud aasta tõsteti Foursquare'i rakendusest välja sotsiaalvõrgustik, mis elab edasi äpis nimega Swarm. Ühtäkki polegi Foursquare enam sotsiaalse edevuse tööriist, vaid suurepärase vahend söögikohtade leidmiseks. Ehk siis kõik, kes te olite Foursquare'ist tõsiselt tüdinud, otsige ta nüüd uuesti välja.

Hommik, lõunasöök, kohviturgutus, lõuna või maiustamishetk – sellised valdkonnad leiate peamenüüst, lisaks ööelu ja šoppamine.

Söögikohti saab otsida ka kitsamate

määratluste järgi. Soovite näiteks suurepärase kalarooga? Tallinnas soovivat Foursquare kesklinnas viibides lähedal-asuvat Vapianot, halb mõte, aga natuke suuremates linnades õnnestub paremaid soovitusi saada. Otsinguid saab isiklike maitse-eelistuste järgi märksõnadega veelgi täpsemaks tuunida ning nõnda on šanss leida mõndagi, mis just teile sobib.

Üks häda on. Foursquare'i ajumahu moodustab laiema massi keskmine hinnang ning nõnda jääb rafineerituma maitsega kasutaja mõnevõrra kuivale.

TASUTA

Michelin Restaurants Europe 2015

7,99 €

Oletame, et teil ongi rafineeritum toidumaitse – sel juhul on vaja asjatundlikumat tööriista. Michelin'i hindamissüsteemist paremat on raske leida ning nad ei jaga ainult kurikuulsaid tärne, vaid tegelevad ka söögikohtade hindamisega laiema skaalal. Hinnatundlikuma einestaja jaoks tähendab see, et leidub ka midagi tarnitsemest soodsamat. Reisil viibides naabruskonnast lõunastamiskohta otsides polegi tärnirestoranidest enamasti abi, kuna suur tung elitaarsetesse söögikohtadesse tekitab vajaduse kohad broneerida, vahel kaks kuud ette.

Kuidas äpp töötab? Paned ta käima, asukoht fikseeritakse ja ekraanile ilmuvad söögikohtad lähtuvalt sinu kaugusest. Valikut hõlbustavad tärnid ja viide hinnaskaalale, mõne koha juures on ka Michelin'i-mehe ehk Bibendumi keeltlipsisv ikoonike. Need on eriti põnevad valikud, soodsad, aga head. Võimalik, et mitte

näiteks Helsingis, kus soomlased väga erilisi kohti kiivalt varjavad, aga Pariisis või Londonis toimib see viide kenasti. Viimati Londoni Sohos jalutades leidsime sellest kategooriast näiteks viite jaapanipärasele paigale, mis osutus soodsaks söögikohaks vägagi autentsete Jaapani suppidega. Märkilisematele roogadele orienteeritud toidukohad selliseid enamasti ei paku.

Aga milleks siis tärn- ja muud peenemad kohad? Elamus on neis peala tagatud, võtke äpp enne reisi lahti, vaadake sobiv välja, varuge paarsada eurot ja broneerige aegsasti (enamasti saab seda teha restoranide kodulehtede kaudu).

Üks oluline nüanss. On võrdlemisi arusaamatu, millal see äpp iTunes'i poes saadaval on. Uuendusi tuleb, kuidas juhtub, vahepeal on see toode valikust maas ning tänavuseni tuli kasutada 2010. aasta rakendust. Nüüd õnnestus osta uus.

Metrookaardid

TASUTA*

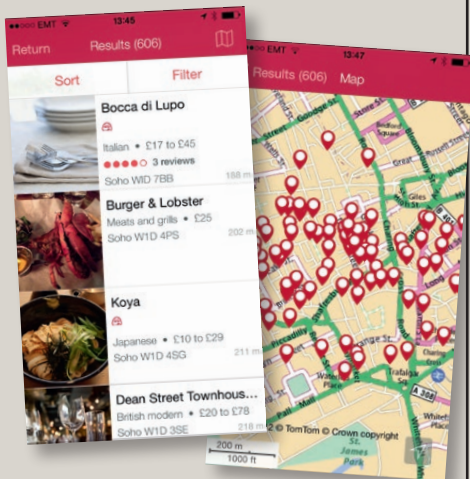
Te olete ju märganud, kui kaunit graafilised on metrookaardid? Justkui kujutav kunst. Leonhard Lapin või Raul Meel. Nii nagu tänapäeval leidub klassikutest aktuaalsemat kunsti, on ka metros navigeerimiseks paremaid lahendusi kui paberkaardid. Pea iga metropoli metrooteenuse pakkuja on loonud oma rakenduse, mõnes linnas infotehnoloogiliselt võimekama partneri abiga.

Miks hüljata paberkaardi ilu? Sisestades telefoni stardipunkti ja sihtjaama, ei leita vaid optimaalset teekonda, vaid kuvatakse ka ko-

halejõudmisele kuluv aeg ning seda paremal juhul lähtuvalt hetketingimustest. Muide, kas te olete tähele pannud, et metrookaartide ja linnageograafia erinevus on märkimisväärne? Paberkaart on ikkagi väga tinglik skeem, mille pole midagi ühist sellega, mis maa peal toimub.

Võtame taas Londoni. Erakordselt segane ja ebakindel metrosüsteem – iial ei tea, milline liin või jaam töötamast on lakanud. Võtad telefoni ja kõik sujub, saad kokkusaamisi vieminutilise täpsusega planeerida.

* Londoni rakendus, väheolulised lisavõimalused on tasulised.

ESTONIA

Resort Hotel & Spa

Avame 2015 juulis!

www.spaestonia.ee

**Ülihea avapakkumise
leid meie messiboksist!**

„Puhka Eestis” messihall, Pärnu stand

Tsirgutiil ja trassi pääl

Setomaa delegatsiooni reisi Udmurdimaale soome-ugri kultuuripealinna sümboli Tsirgu järele saatsid udmurdi külalislakhus, seto kavalus ja jumalate toetus. Enne kui jõuda Setomaalt ilusa Udmurdi piiri tähistava sildini "UDMURTIA", tuli läbida hulk setode ajaloolisi maid, hõimurahvaste maid ja muidugi Venemaa. Kauksi Ülle pani kirja.

Tekst **KAUKSI ÜLLE**

Pildid **MERLIN LÖIV**

Seto ajalooliste pärandehetega kontrolljoo-
ne läbimine on tehtud piinarikkaks ja ae-
ganõudvaks – Vene piirivalvurid nõuavad
oma paberitel iga mündi väljaandmis-
aastat ja kirjeldust, aga münte on vanades ehetes
sadu. Mina saan enda omad kaasa võtta, sest need
on ajalooliste ehete eeskujul meisterdanud minu
hõbesepast kaasa. Udmurdid ja teised hõimurah-
vad ei reisi samuti väga ajalooliste ehetega, nemad
on läinud seda teed, et hinnaliste pärandatud ehe-
te ja rõivaste baasil on valmistatud niinimetatud
kultuurimaja peo-reisirõivad ning ehted.

IRBOSKA. Tee kulgeb läbi Irboska, mis on korda
tehtud ja üks väheseid kohti, kus on ehitatud uusi
aedu ja vanal moel taastatud ajaloolisi hooneid
muuseumimajadeks või söögikohtadeks. Sinna
pidi mõni suvi tagasi tulema Putin ning teed ja
fassaadid uuenesid paari kuuga võluvael. Kohalik
giid teab kommenteerida, et Venemaal ei sünni
mõnes kohas paarsada aastat midagi ja kui mõni
tsaar käib, siis tehakse kahe kuuga sajand järele.
Tookord läks Putin küll Irboska asemel kurgede-
ga lendama, aga linnake, mille ümbruses laiuvad
setode muistsed maad, kus on pühad lätted ja
pühad kivid, on ilus kui postkaart.

Edasi on juba kurvem aknast välja vaadata.
Kurb on aedade ja majade olukord, on ju sääl
asunud meist paljude vanavanemate või vanava-
navanemate kodud. Vilo valla Vilo külast, mida
enam pole, tuli Rõuge kanti mehele ka minu va-
navanaema Alice Johanna Weeber. Sestap hakka-
me vaatama kaasahaaratud temaatilisi raamatuid,
nagu Aado Lintropi “Udmurdi rahvausund” ja
Aleksi Petersoni “Reisikirjad Udmurdimaalt”.

UDMURDI RAHVAUSUND – folkloristid ütlevad selle
kohta, et animistlik – on rikkalik pärand, mida
udmurdid on kandnud ja kannavad edasi, kuid
isekeskis ja omaette. Võõrastele naljalt pühade
salude väravaid ei avata. Suuremate talude või
külade grupi peale on kasutuses püha ait kuala,
mis arhitektuuriliselt sarnaneb seto tsässonatega.
Sees on lahtine tulekolle, kus pere või külalpalvus-
te puhul rituaalset rooga valmistatakse.

Sõitsin viimati autoga Udmurdimaale 2003.
aastal ning tollest ajast on teolud kõvasti para-
nenud. Enam ei vii kitsas auklik tee läbi külade,
vaid läheb otse. Tee on sile, lai ja nii korralik,
kui Venemaal olla saab, ikkagi Pihkva-Moskva.
Iga mõnekümne kilomeetri järel on ka bensu-
kad-kohvikud-motellid, sisustatud nüüdisaegsete
materjalidega, kuid vene maitsega. Siiski on need
omamoodi põnevamad kui moodsa maitsega
tüüplahendused Eestis, Soomes, Rootsis. Kuni
Moskvani oli enamikus peatuskohtades võima-
lik külastada ka euroopalikku vesiklosetti, kuid
pärast Moskvat oli tüüpilisem idamaine variant
– auguke maas, “Gagarini jalajälg”.

VELIKIJE LUKI JA KAASAN. Sõidame väikeste peatus-
tega läbi Velikije Luki. Ka see koht on prepäri-

musest tuttav: minu vanaonu mobiliseeriti Nõu-
kogude armeesse ja sai haavata “Luki all”, nagu ta
ütles. Parem käsi oli kuuliga nii läbi lastud ja nii
halvasti kokku kasvanud, et süüa tuli lusikaga,
kahvliga ei saanud. Nii et siin need “laiad aasad”
siis asuvadki. Sõidame ka öösel ning järgmiseks
õhtuks jõuame Kaasanisse.

See on ilus puhas linn, natuke põhjamai-
ne. Peale tatarlaste elab säälkandis ka marisid.
Meie tuttav marilanna käis Joškar-Ola tudengina
Obinitsas keelekümbusel ning nüüd võtab meid
vastu ja paneb padjule, magama oma suguvõsale
kuulvas laagrikompleksis Kaasani serval. Endisse
pioneerilaagrisse on ehitatud laager internetikur-
suste läbiviimiseks. Seto Kuningriigi pealt õpiti
ka kultuuri, muusika ja käsitöö festivali tegemine.

Kaasani kremlis käime kirikus, mošee-mu-
useumis ja asume täitma meid teele saatnud pere-
liikmete põhisoovi “Tooge rätikuid” – punaseid
ja valgeid ja roosidega ja villaseid ja siidist ja
narmastega ja suuri.

Siiski rätivalik kordub kõigis putkades ja kios-
kites, saame vaid paar tükki. Suveniiripoes on
palju rahvuslike tatari muustritega vilte, saapaid ja
susse. Meie vastuvõtjad ütlevad, et tatari külates
ei ole enam traditsiooniline laul ja kombed nii
tugevad, ülikool on venekeelne ja seegi avaldab
mõju noorte kasvatamisel.

Kuumade tervituste ja vastuvõtulaulu järel asume nende autole sappa ja jõuame kultuurimaja juurde. See asub 45 000-lise linna küla meenutavas linnajaos.

MOŽGA. Udmurdimaa sildi juures foto tehtud, lii-
gume Možga poole. Telefonid surevad pikal teel
välja, täpset saabumisaega on raske ennustada. Ilm
on sügiseselt niiske ja asub edasisel reisirõivalt
meie plaanidesse sekkuma. Siiski on meie Obi-
nitsa sõpruskülade ühendtelefon nii töötanud, et
bussipeatusest avastame rahvariites, perepetside
(udmurdi rahvustoit) ja koduse rahvusjoogi ku-
mõškaga vastuvõtjad – Oktjabrskaja kultuurimaja
juhataja Natalja Perevošikovaga eesotsas. Nemad
olid seesuvisel Setomaa kohvikutepäeval ehk kos-
tipäeval Obinitsas Taarka Tarõ külaliskokkadeks.

Kuumade tervituste ja vastuvõtulaulu järel
asume nende autole sappa ja jõuame kultuu-
rimaja juurde. See asub 45 000-lise linna küla
meenutavas linnajaos. Kultuurimaja kõrvale on
veetud hommikust peale küdenud raudjalgadel
ahi, kust hakkavad välja tulema pliinid. Meid
sama kaua oodanud rahvamassid on küll osaliselt
koju läinud, kuid kolm kohalikku ansamblit oota-
sid meid ära.

LAULAME KOHE TERVITUSLAULU neile vastu. Pikka-
de, udmurdi rahvusroogadega kaetud laudade
taga tutvustame endid ja tutvume kohalike an-

« Možga kultuurimaja ette oli
toodud ahi, et meile kohe kuu-
mi pliine pakkuda.

« Sellised, rindkeret katvad eh-
ted olid iseloomulikud ka seto-
dele enne suure sõle perioodi.

Udmurdi naiste pealinikuid ja käterätte.

samblitega. Ütleme kohe, et kogu reisi vältel kohtasime külakollektiive, mis sarnanesid ülesehituselt Nurmeotsa Sulo juhatatud Helmise kooriga Setomaal Mikitamäel – grupp eakaid soliidseid laulumemmi ja üks pillimees-autojuht. Meestest kohtasime külades vaid pillimehi, lapsi ja noori nägime koolides esinedes.

Kultuurimaja juures tegutsevad udmurdi ansamblid on riietunud läikivatesse tänapäevarahvarõivastesse ning laulavad vanemaid udmurdi laule. Oli südamlük kohtumine, kus peale laulmise rääkisime ka oma tööst ja elust ning missioonist tuua Udmurdimaalt Bögöst ära ja viia Setomaale puust Tsirk – soome-ugri kultuuripealinna sümbol.

Meenuvad lauluread “pikä liniku pidäjä” ning jutud, et töö juures kanti lühemat linikut. Säilinud on Setomaal praegu pidulik pikk linik ja suur sõlg – lühikesed igapäevalinikud ja väikehted on kadunud aegade hämarusse.

TSIRK – ei paindu keel teist nimega Lind kõneta – on kõigi hõimurahvaste folklooris, usundis, lauludes ja juttudes tähtis tegelane. Nimetas ju Lennart Merigi meie rahvaid veelinnurahvaiks. Udmurdi muinasjutt räägib, et kaur tõi vee põhjast välja maa, millest tekkis maailm. Komi ja mari vanas permi-loomastiilis ehedel on pardi

või hanejalakujulised ripatsid. Pühad anumad palvustel, aga ka igapäevased kulbid, kausid ja soolatoosid on seest tühjaks uuristatud ning pardikujuliseks nikerdatud. Hani on ka tähtis riituse ohvriand. Haned patseerivad külatänavail karjade kaupa. Liivlaste rituaalse kevadise laulu lindude äratamisest rannal on Eestiski kuulsaks laulnud Julgi Stalte.

Možga muuseumis saame teada et linn sündis klaasivabriku ümber, ja imetleme käsitsi valmistatud nõusid – suuri ja sillerdavaid pudeleid, mis mahutavad pange vedelikku, aga ka kujukesi ja väikseid vidinaid.

UDMURDI RAHVAKULTUURI TOAS istub kitsaste udmurdi telgede taga rahvariites memmekese kaju, kel peas väga seto omade moodi rätt ja pealinik. Linik on pikk kitsas (seitse naise isiklikku küünart, see tähendab umbes kolm meetrit) valge riidelaid, mil otsas sissekootud muster, pits või narmad küljes. Udmurdi linik on lühem – vöökohani valge, sealt allapoole värviline kootud osa ja pits. Seto linik on pika sukmani ääreni, peaaegu maani. Merliniga udmurdi linikuotsi pildistades tulevad meelde lauluread “pikä liniku pidäjä” ning jutud, et töö juures kanti lühemat linikut. Säilinud on Setomaal praegu pidulik pikk linik ja suur sõlg – lühikesed igapäevalinikud ja väikehted on kadunud aegade hämarusse.

Huvitav on udmurdi kopiraidi märk – värvilistest lõngadest tupsuke mõne põlle, liniku või

Reisitörke-kindlustus säästab nii raha kui ka närve

ERGO

Enne reisile minekut on juba üsna tavapärane sõlmida ka reisikindlustus. Lisaks tervise- ja pagasikindlustusele soovitame tähelepanu pöörata reisitörkekindlustusele, mille olemasolu võib ootamatuste korral säästa nii su raha kui ka närve.

On levinud arusaam, et reisitörkekindlustus puudutab ainult korraga ja ühest kohast ostetud jätkulennureise. Tavaliselt tuleb mõne lennu ärajäämise või viibimise tõttu teistest lendudest mahajäämisest tekkinud lisakulu kõigepealt ise katta ning selle ootamatu väljamineku korvab kindlustusfirma alles hiljem. ERGO reisikindlustus on aga palju paindlikum.

Hüvitame reisi ärajäämisest või katkemisest tekkinud kahju ka siis, kui lennupiletid on ostetud eri aegadel ja eri firmadest tingimused, et pileтите broneerimisel on arvestatud ümberistumiseks vajalikku miinimumaega. Kui pikk see aeg on, oleneb lennujaamast – näiteks Helsingis on see Euroopa lennu puhul 45 minutit ja kauglennu puhul tund (täpse aja kindlustustingimustest või oma lepingust). Meie kindlustus on abiks, kui juhtub, et üks lendudest tühistatakse või kui mingil põhjusel lükatakse esimest lendu tundide võrra edasi nii, et jätkulendudele ostetud pileteid ei õnnestu enam kasutada.

Pakume ainsana Eestis reisikindlustust, mille puhul ei pea sul reisides ootamatusteks varuraha olema. Kui ilmnevad takistused, mis sunnivad reisi katkestama või muutma ning sellest

tekib lisakulu, tuleb helistada meie reisiabi telefonile. Meie reisiabiga saad rääkida nii eesti kui ka vene keeles ning meie inimesed korraldavad pileтите broneerimise, tasumise ja muud reisi jätkumiseks või sinu kodumaale naasmiseks vajaliku juba ise.

Reisitörkekindlustust ei ole tarvis mitte ainult lennukiga reisides, vaid see on abiks ka siis, kui reisiid oma isikliku sõiduvahendiga. Kindlustusest on kasu näiteks juhul, kui sõiduki ootamatu tehniline rike ei luba reisi planeeritud viisil jätkata. Reisitörkekindlustuse korral korvame kas tagasisõidupiletid või hotellikulu sellel ajal, mis kulub sõiduki parandamisele. Remonti ennast me siiski ei hüvita.

Võib ka juhtuda, et planeeritud reis jääb üldse alustamata. Kindlasti hüvitame juba tehtud kulu, kui sinuga, su reisikaaslasega või su lähedase perekonnaliikmaga juhtub midagi, mis välistab reisile mineku, näiteks ootamatu haigestumine või õnnetus. Aga oleme tasunud hüvitist näiteks juhul, kus ema pidi minema tütre reisile, kuid vanaisa oli hommikul kodust lahkudes võtnud kogemata kaasa kõik võtmekomplektid ning jätnud reisile minejad luku taha. Nii ei olnudki võimalik korterist õigel

TEKST: ANNIKA MÄLLO, ERGO

ajal väljuda, et lennukile jõuda.

Reisitörkekindlustuse korral saad valida lisakindlustuskaitse ka juhuks, kui sõidugraafik muutub mõne loodusõnnetuse tõttu, olgu selleks näiteks maavärin, maalihe, üleujutus vms, mis ei luba ettenähtud transporti kasutada. Lisakaitse saad valida ka juhuks, kui lennuettevõtte muudab regulaarlendude lennuplaani pärast pileтите väljaostu või jääb ära reisi eesmärgiks olev sündmus, olgu selleks siis kontsert, konverents vms.

Reisi kavandades mõtle kindlasti kõik võimalikud riskid läbi ja tutvuu meie reisi ärajäämise või katkemise kindlustuse tingimustega. Lisaks tervise- ja pagasikindlustusele võib see kindlustus vähendada oluliselt sinu meeolehärmi, kui ootamatused ei luba reisi kavandatud viisil ellu viia.

Tutvu kindlustustingimustega www.ergo.ee ja vajaduse korral pea nõu ERGO asjatundjaga. Teenuse pakkuja on ERGO Insurance SE.

Udmurdimaa

Puust majad ja väravad asenduvad telliskivimajade ning raudväravatega.

Külatänav.

Aknapiid on õnneks veel ikka moes.

kinda küljes. See tähendab, et selle eseme järgi on keegi valmistanud mõne taolise eseme, kuid originaal on tupsuga. Ka vanas seto või võro kultuuris tuli kellegi käest saadud mustrit muuta, igäihel pidi olema midagi ka omalt poolt lisada.

Majad on tänavküljas. Värava taga avaneb kõrvalhoonetest ümbritsetud taluõu aitade, lautade, küünidega, õuest läbi minna on majatagune aiamaa ja selle taga põllud ning nurmed.

BOLÕŠ. Udmurdi maja on pooleteisekorruseline, pooleldi maa all asuvad köök, abiruimid ja saun, esimesel korrusel suur elutuba vähese mööbliga, kus saab suuri perepidusid pidada. Vanad majad on puidust, nikerdatud aknaraamide ja suurte kõrgete kinniste väravatega. Tänavapool on värav, jupp kõrget aeda ja üks sein kolme-nelja aknaga. Majad on tänavküljas. Värava taga avaneb kõrvalhoonetest ümbritsetud taluõu aitade, lautade, küünidega, õuest läbi minna on majatagune aiamaa ja selle taga põllud ning nurmed.

Ürikud räägivad, et varem olid ka udmurtidel hajatalud, kuid tsaari ning seejärel nõukogude võim nõudis venepäraste külade kujundamist, et oleks hea makse koguda ja ideoloogiliselt kantseldada.

Asume õhtuhämaras teele Baytereki ehk Baiterjakovo küla poole, kus meid ootab Seto konsul Udmurdimaal Vitaly Tarassov kaasa Alevtinaga. Kuid ees on pooleldi suletud sild. Meile tuleb vastu kilomeetri pikkune veoautode rodu. Seto tarkus ütleb, et rumal võid olla, aga kaval pead olema. Sordime auto varustuse hulgast välja neonvesti ja taskulambi ning saadame kõige suurema juhtimiskogemusega naisterahva endi seast silla teise otsa. Juba neljas auto peatub reguleerimise peale ning tõmbub kõrvale. Kihutame sillale, rivi meie järel, haaramere reguleerija autosse ja kihutame edasi. Kuidas teine rida liikuma saab pärast, kas tuleb hommikul reguleerija või leitakse lahendus “võimalik vaid Venemaal”, me ei tea, aga kohale me jõuame.

BAYTEREK. Venepärastel Baiterjakovo on väike küla ja Tarassovid võtavad meid vastu uues kolmekorruselises kivimajas. Neljast lapsest on veel kodus noorim, poiss, kes oskab karmoškale mängida kõiki seto tantsulugusid, mis ta Valgu Tomi plaatide järgi ära õppis.

Käime saunas, jagame uudiseid, kingime perele kultuuripealinna Obinitsa vimpli. Räägime kaua ja vajume Alja seatud asemetele ermitaažilikult sisustatud külalistetoas. Hommikul ärkame hirmsa kiljumise peale – ei midagi erilist, haned lastakse välja. Sametkardinat kergitades näeme uduses hommikus külatänaval maid jagavaid hanekarju.

Baytereki raamatukogus toimub seto kultuu-

ri loominguline õhtu, kultuurimaja ülakorrusel raamatukogus on klaasvitriniis seto raamatute ja hõimurahvaste trükiste näitus. Erika Suure on ette valmistanud nukkude valmistamise töötoa. Sinna siirduvad naised. Minu juures trükiivad lapsed ja noored plakateid ja postkaarte ning ühe särgi “Obinitsa – soomeugri kultuuripealinn” sümboolikaga.

Laulu- ja tantsuring muutub peagi ühiseks ning Inara Luigas avastab oma nii-öelda udmurdi juured. Avatud ja kerge tantsujalaga ning hea lauluhäälega Inara võidab kõikjal udmurtide südamed. Kõik on hämmastunud tema poliitikaatusest. Sealmail pole päris tavaline, et kõrge poliitik käib kusagil külas lihtsalt rahvaga tantsimas-laulmas. Kohe kingitakse Inarale ka esimene udmurdi läikiv kaasajakleit ja pidu jätkub.

JÄRGMISEL HOMMIKUL jõuame perenaisega koos teha ära perepetside ja söira valmistamise meistriklassi, pereisa toob meile mängimiseks kutsika ja täidab suured anumad udmurdi meega. Kaela riputatakse barankasid väikeste udmurdi palsami pudelitega.

JUMJA. Edasi viib tee Jumja külla väikesesse õigeusu kirikusse noorepoolse isa Vitali juurde. Mihklipäeval on kirik rahvast täis ja setodel palub ta tulla rahvariietes. Pärast teenistust oleme külalised tema moodsas majas. Tema koguduse perenaised on valmistanud nii rahvustoite kui ka peenest restoranimenüüst pärinevaid salateid. Meie lemmikuks kujuneb kanasalat granaatõunaseemnetega. Pea vahetab ka isa Vitali vaimulikukuue udmurdi hame vastu ning tantsib nii et põrand laksub.

KIASOVO. Sõidame Kiasovo poole. Meid ootab Nadežda Pahhomova, pelmeenid keevad ja vahetame uudiseid. Saun köeb. Mõtleme rahulikust õhtust soojas gaasiga köetud majas. Uut laadi telliskivimajadel on gaasiküte ja elektriühendus küpsetamiseks. Veel aastat kümme ja kas enam saabki ahjusuus küpsetatud pliine või perepetse?

Kõhud täis ja selgub, et tuleb guljanie. Olen selle kunagi Iskurti ehk Kamennoje külas üle elanud ja kõhedus tuleb sisse. See on muistne komme kaugeid tähtsaid külalisi kostitada, kus hilja õhtust hommikuni käiakse umbes tunni aja kaupa küla majades. Kaetakse laud, kostitatakse, joodetakse. Kes enam ei jaksa, jääb sinna tallu maha, kus ära väsis. See on ilmselt inimeste proovilepanekuks. Neis karmides oludes selgub, kes võib olla joodik, kes kinnine ja seltsimatu, kes ahne ja mõõdutundetu.

Suguvõsa geenide edasikandmisel aga pidi tundma inimesi, kellest võisid saada sugulased või kelle suguseltsiga oma lapsi siduda. Selle kombe tagamaast veel niipalju, et neenetsitel on ka laulužanr “Oma hää, oma laul”, kus inimene joodetakse täitsa täis ja see viimane laul enne uinumist ongi ta oma hää.

Karamaz Belga Ut’-Djadi külas tuleb meil guljanie läbi teha, ja sellest saaks omaette loo või filmi, sest elu ei hoiu siin värvidega kokku.

BURANOVO. Buranovo on imekaunis, küngastel asuv külake, meenutab väga Irboska orgusid – Pokolduva küla. Kuulsad Buranovo memmed käisid Obinitsas juba ammu enne Eurovisionile järgnenud kuulsuselainet ning laulnud on nad ka juba aastakümneid.

Nad ootavad meid omaremonditud kultuurimajas, mis on sisustatud udmurdi kultuurist inspireeritult, tunda on kunstnike kaasamist. Memmed on riietunud nüüdisaegsetesse udmurdi rõivastesse, kuid taas tillatavad nende kostüümide originaalilähedus ja tunnetus. Ilusad kirsipunased kleidid ja tikandina valminud käsitööpõlled. Ja memmed on ikka sama helged ning sõbralikud nagu enne tähelendu.

Nad on kultuurimajas avanud ka muuseumitoa. Pool suurt kõrget ruumi on ansambli tähelennu teemaline – nende järgi tehtud nukud, karikad, plakatid, vimplid, suveniirid. Ülejäänud osa on vanad kogutud esemed ja tekstiilid.

BURANOVO MEMMEDEL ON MURE. Mõni aeg tagasi moodustas nende mänedžer sama kaubamärgi all teise ansambli, mis laulab nende laule ja müüb seda nende nime all. Kah “võimalik vaid Venemaal”. Nemad on nõutud, nad on vitaalsed ja tegutsavad ikka edasi. Oma honorarid otsustasid nad aastate eest kolmeks jagada. Kolmandik endale,

Lauad olid kõikjal lookas.

Ludarvoi vabaõhmuuseumis.

kolmandik kultuurimajale ja kolmandik kiriku ehitamiseks. Kirik on kerkinud paari aastaga ja juba teenistuski peetud. Siseviimistlus, sisustus ja ongi. Uskumatu, millised memmed! Ja külast on saanud popp turismipiirkond.

Oli suur au seista nende memmede vahel ja mitte Eurovisioni, vaid selle pärast, kuidas nad jagasid tulu oma kogukonnaga.

Oma honorarid otsustasid nad aastate eest kolmeks jagada. Kolmandik endale, kolmandik kultuurimajale ja kolmandik kiriku ehitamiseks. Kirik on kerkinud paari aastaga ja juba teenistuski peetud.

IŽKAR. Sõidame pealinna Iževskisse, udmurdi keeli Ižkarisse. Pealinna, mis võistleb oma inetuselt Saranskiga, Mordva ehk ersade-mokšade pealinnaga. Ižkar sai alguse küladest, mis kerkisid Katariina II rajatud sõjatehaste ümber. Et töölisi tehastesse saada, püüti küladest kinni poisikesi, noori või ka mehi ja viidi vägisi töölisteks. Udmurdi koolide õpikud sellest ei räägi, aga perepärimus teab palju õudseid lugusid. Venestamissurve on olnud kogu aeg suur. Tasapisi, ka Eesti, Soome ja hõimuliikumise mõjul on tekkimas linnaudmurtide kultuuriringkonnad, seltskonnad ja käsitööttevõtted.

Oleme lülitatud udmurdi hõimupäevade programmi. Kihutame kohe hommikusöögi järel keskkooli nr 40. See asub kohe selle maja kõrval, kus elas Kalašnikov – omanimelise relva leiutaja ja kuulus nagu Gagarin!

Loomulikult võtab meid vastu pärimuskultuuri ja udmurdi keele õpetaja, vestleme lastega klassides ja anname kontserdi aulas. Seletan neile sepatöö tähtsusest ja näitan ehteid – peale relvade saab teha veel palju ilusat! Anname kontserdi ka küla kultuurimajas Podšivalovos. Meile esinevad lauljad ning tantsijad, udmurdi lapsed tantsivad oma tantse kergejalgselt ja hästi, keelega on keerulisem.

Käime veel mitmes koolis oma kavaga ja Ludarvoi vabaõhmuuseumis.

BÖGÖ. Öömaja ootas meid Staraja Bögös. Oleme Tsirgu perrä tulnud ja asume teele läbi tuisu. Neiu, kes kaasa sõidab, ei ole teejuhi moodi ja ega ta tõesti teed tunnegi. Pimedus, tuisk ja libedus, tee on kitsas ja roopaline. Neiu juhatab pöörama, satume põllule. Meie bussijuht Raivo vangutab pead. Buss jäi terveks. Meie samuti. Juba ammu on meie superbussijuht keelanud bussis laulmise – see on märguanne, et tee on väga ohtlik.

Kesk-Udmurdimaal asuva kultuuripealinna Staraja Bögö teoludest oleme teoreetiliselt teadlikud. Pärast soome-ugri kultuuripealinna aastaga seotud külalistevoolu ja turismilainet on saadud valitsuselt lubadus tee ehitada. Esialgu aga oleme

Memmeke kedervarrega.

Udmurdimaa

Rätipood Ižkaris. Tõime neid kaasa ka.

libedal tuisusel auklikul teel. Sõidame aeglaselt ja eksides üle nelja tunni. Alles vastu pimedat jõuame öömajale.

Kultuuripealinna praktika viis Bõgõ esimese kodumajutustalu tekkimiseni. Viis last suureks kasvatatud pereema sai kasutusele võtta kodust välja lennanud laste toakesed ja kogemuse suurt hulka kiiresti teenindada. Oleme algul märgade jalgadega, külmunud ja ehmunud, kuid tee, supp ja suhkrused moonisaiaid sulatavad meid üles. Lisanduvad uued seene- ja kapsaretseptid. Siis tuleb kiiresti uni.

HOMMIKUL NÄEME VALGES 500INIMESELIST TÄNAV-KÜLA. Plekkaiad vahelduvad vanade puutarade ja väravatega, haned on ikka karjades, aknaraamid puupitsist. Kultuurimaja juures ootavad meid kolm pealinna väravat, soe jook ning perepetsid. Esimese värava külge paneme teretuspaelakese, teisele koputame oma soovi ja kolmandasse teeme annetuse.

Pealelõunaks on kavandatud kultuuripealinna sümboli Tsirgu üleandmise tseremoonia. Meid on oodatud siia kolmeks päevaks, kuid paraku on ilm teolud teinud hirmsaks, buss koos juhiga peab olema järgmiseks sõiduks tagasi ja loeme hoolikalt tunde, palju me saame seal olla.

Kohalikud õpilased, noored ja eakad, tantsivad ja laulavad. Ja viiaksegi meid lavale ning antakse meie hoida Pavel Varunini valmistatud puust Tsirk. Ajalooline hetk on ülev – tsirgupidamine lähed kulukaks ja ajamahukaks, kuid oleme valmis.

PÄRAST ETTEASTET, PIINLIK KÜLL, TULEB MEIL TEELE ASUDA.

Pakime asjad peale, viimane peatus tagasiteel on Jumja külas, kus isa Vitali õnnistab ristitud tagasiteeks. Meile on juba ähvardanud auto otse vastu sõita, napilt mahume kahe kaubiku vahele. Tee on nii hull, et ma parem magan või mõtlen sigrimigri.

Pärast bensukate-peatuskohtade sigrimigri olemegi Eesti piirivalvurite käes. Tsirk jõuab oma uude pesitsuspaika. Ees on tervituspeod Petseris ja Obinitsas. Tsirk võetakse lauludega vastu.

Aitjuma bussijuhile, jumalatele, isa Vitalile, reisi rahastajatele ning vastuvõtjatele.

Tsirku ja suurt soome-ugri kultuuripealinna Obinitsat tulge ise külastama. Toidame Tsirku laulude, pärimusjuttude ning seto toitudega! Kohtumiseni Obinitsas.

Reisiseltskond:

- Rieka Hörn**, delegatsiooni juht, Kultuuripealinn 2015 projektijuht, Mokornulga koori laulja
- Inara Luigas**, sootska, Riigikogu liige, Mikitämäe koori Helmine laulja
- Sulo Nurmeots**, sootska, Mikitämäe leelokoori Helmine juht
- Margit Mehilane**, ettevõtja, Mokornulga koori laulja
- Erika Suure**, eesti keele õpetaja Tallinnas vene koolis, Sõsarõ koori endine laulja
- Merlin Lõiv**, ettevõtja, ehtemeister, leelokoori Tsihärbläseq laulja, delegatsiooni ametlik fotograaf ja filmija
- Kauksi Ülle**, kirjanik, hõimutöö aktivist alates aastast 1993, Mokornulga koori laulja
- Raivo Ristimägi**, ettevõtja, Põlva leelokoori laulja, bussijuht

Uganda pealinn Kampala ei tule Aafrika kaardilt puhkusesihtkohta valides kindlasti esimese asjana mõttesse. Ometigi on Kampala tegelikult see Aafrika, mida Mustale Mandrile otsima sõidetakse. Seal on kõik täiesti aafrikalikult õige: banaane on triljon sorti; kõik riided on värvilised, kõik asjad on värvilised; kirikus ongi orelil asemel trummid; ilm on soe ja inimesed veel soojemad. Kui sinna siiski juhtuma peaksite, tuleks Silvia Pärmani arvates täiusliku Kampala-elamuse jaoks mõnda asja kindlasti teha ja kogeda.

Tekst ja pildid: **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

10 asja, mida Kampalasse sattudes kindlasti tegema peab

3. Aafrika parimaid Jaapani restorane

Kampala on kosmopoliitne miljonilinn. Kõik armastavad seal küll pildistada äärelinnade vaesust ja savionnide vahel poolpaljalt ringi jooksvaid lapsi, sest võibolla on valus tunnistada, et meie ööklubid on igavamad ja restoranimaastik kahvatum. Kampalas on nimelt olemas ka kõik, mida Aafrikast absoluutselt oodata ei oska. Näiteks suurepärase Jaapani restoran Yūjō, mille menüüs on nii grillitud tuunikala kui ka *sushi* ja isegi Jaapani väikeste pruulikodade õlled, ehkki viimaseid ei ole tegelikkuses kellegi veel tellida õnnestunud.

www.facebook.com/YujoJapaneseRestaurant

4. Gaddafi kingitus

Oli Liibüa eksdiktaator Muammar Gaddafi mis ta oli, aga kingitusi tegi ta suurejooneliselt. Kampala vanimas osas seisab ühel mäel näiteks tema kingitud mošee. Mošee pole mitte üksnes avatud ka kõikidele mittemuslimitele, see on üks väheseid tegutsevaid mošeesid maailmas, mille minaretti igaüks minna võib, et siis alla linna (loe: kaose) peale vaadata.

2006. aastal valminud mošee on küll väga moodne ja kõrgem enamikust linna pilvelõhkujatest, kuid üles-alla tuleb siiski ronida väga vanamoodsat lahendust mööda, milleks on trepp. Hakake parem kohe trenni tegema.

1. Uus soeng

Uganda inimesed võivad väga vabalt olla maailma kõige ilusamad inimesed. Lohutuseks võib öelda, et välimusega tegelemisele kulub metsik hulk aega, päris loomulikult ja mängleva kergusega see ei tule. Kui on küsimus, kas jõuda koosolekule õigeaks ajaks või jõuda uue soengu, efektse kleidi ja perfektse maniküüriga, siis – kus siin see küsimus on? Nad tõesti ei taha, et valge inimene ennast nende kõrval haiglaselt kahvatu, halli ja igavana tunneks, aga paraku kukub see ikkagi nii välja.

Alaväärsuskompleksist väljarabelemiseks võib oma garderoobi üle vaadata, aga julgematele soovitaks kindlasti uue soengu ostmist. Kampalas on kõigil inimestel imelised juuksed ja tihti peale iga päev uued. Juuksed tulevad peamiselt Hiinast, aga see selleks. Eriti kaunis on tänavapilt talvel, siis on kõigil uhked patsid, salgud, tukad ja kaunistused – sest on ikkagi jõuluaeg ja jõulusoeng käib novembrist veebruarini selle juurde sama loomulikult kui meil verivorstid lauale.

2. Kaks tassi Uganda kohvi

Ugandalased kasvatavad maailma kõige paremat kohvi, ehkki kui Kampalas küsida restoranis kohvi piimaga, siis tuuakse kann kuuma piima ja purk Nescafed. Mitte et see viimane mind rõõmustanud oleks, aga samas oleks ikka pettumus Aafrikas suur, kui see poleks nii läinud. See on osa Kampalast, mida korra kindlasti maitsma peab.

Teine tass kohvi võiks siiski olla juba päris kohv. Jahvatatud ubadest, mis kasvanud Sipi Fallsi ümbruse istandustes, ja serveeritud ilusa vahuse piimamütsi all mõnes glamuursemas kaubanduskeskuses asuva Itaalia restorani väliterrassil.

5. Sõit *matatu*'ga

Ühistransport pole Kampalas tasuta, aga see-eest on lõbu tõesti kogu raha eest (mis on umbes paar senti). Tavalisim sõiduk nii linnas kui ka linnade vahel on *matatu* ehk midagi meie marsruuttakso sarnast. Mõeldud 14 inimesele, võtab ta tavaliselt peale 18 ja on üle elatud ka päevi, kui 27 inimest koos pagasiga uksest sisse lükati.

Ennekõike on siis ikkagi tegemist elamusreisiga. Või nagu võttis asja kokku üks sümpaatne vanem härra *matatu*'s natuke pirtsutama hakanud noorele naisele maailma toimimist selgitades: "Kui te tahate nautida mugavust, siis jääge koju. Avalikus ruumis ei saa kunagi olla mugav."

6. Nakasero turg

Nakasero turg täidab mõõtmatu arvu ruutmeetreid Kampala kesklinnas ja sealt saab osta kõike, mida on vaja ja mida pole vaja. Hinnad on madalad ja langevad osava kauplemisega veelgi. Liigub muidugi jutte, et mõned inimesed on Nakasero turule sisseoste tegema minnes sealt lahkunud hoopiski vähemate asjadega kui sinna jõudes.

Nii et kindlasti leiab käsitööd paremini korrastatud ja fikseeritud hindadega *fair-trade*-kauplustest ja puuvilju supermarketist. Aga päriselt lendategi selleks Aafrikasse, et sealses Selveris käia?

7. Pühapäevane jumalateenistus

Kirikuid on Kampalas heldelt ja isegi need majad, mida argipäeval üldse milleski kahtlustada ei oska, muutuvad pühapäeval jumalasoona kuulutamise paikaks. Sõnumid ise on ootuspärased, aga egas kirikus ei käida jutlust kuulamas – kirikus käiakse nende tavalisel päeval pööraselt ilusate inimeste pühapäevariideid vaatamas ja Aafrika trumme kuulamas.

crocstm

Find Your Funtm

Crocs fännid on meie Sõbrad!

Ainult sellel
nädalavahetusel,
14.02 - 15.02
on fännidele kogu kaup

VÄHEMALT -20% ja

KÕIK hooajakaubad -40% soodsamad!

Crocs kauplused ja müügisaared:

KRISTIINE

ÜLEMISTE

SOLARIS

ja veebipood: www.BeCool.ee

8. Väljasõit maale

Kampalat ei saa nüüd euroopalikkuses süüdistada, aga päris-Aafrika algab, nagu ikka, linnapiiri tagant. Ei pea isegi tundi sõitma ja algab (idüllilistelt) Aafrika fotodelt vastu vaatav elu.

Oma pere savionni trepil uhmrts maapähkleid purustav poiss? Olemas. Päikese käes kuivavad äsja nopitud kohvioad? Olemas. Küla kaevult endast suuremate veekanistritega koju suunduvad lapsed? Olemas. Uue maja ehituseks küla servas saviaugus telliseid vormivad mehed? Olemas.

Ja tund hiljem joote juba Jaapani restoranis rohelist teed ning arutlete, mida oodata Kampala Fashion Weekilt.

9. Aafrika aja kogemine

Räägitakse, et jumal andis eurooplastele kella ja aafriklastele aja.

Kui teid on hämmastanud, kuidas asjad käivad *mañana*-kultuuri riikides, siis Uganda võtab esimese hooga sõnatuks. *Mañana*-maadel oleks palju sealt õpida, et oma legendi vääriliselt edasi elada.

Kui Kampalas küsida, millal mõni probleem lahenduse leida võiks, ei vasta keegi, et homme. Vastus on see, mida probleemiga inimene kuulda tahab: *now-now*.

Ainult et Aafrika aja kohe-kohe on meie aega ümberpandult terve igavik hiljem. Kui üldse kunagi.

10. Asjade pea peal kandmine

Kui ise proovida, siis soovitan alustada kergemate ja purunemiskindlate asjadega, kuid kardetavasti ei jõua kohalikega samale tasemele iialgi. Asjade pealaele kuhjamine jätab esiteks käed vabamaks, teiseks võimaldab see ühele tänavale panna kõrvuti liikuma kordi rohkem inimesi kui siis, kui nad oma pampe käe osas veaks või järel lohistaks.

Pea peal võib kanda absoluutselt kõike, mingeid tabusid ega reegleid ei ole. Kindlasti kujuneb igaõhtuseks meelelahutuseks omavaheline ärplemine, kes mida on tänaval pea peal kantavat näinud. Minu Kampala-aja parimaks jäi tippturni ajal läbi ummiku liulunud uhiuus säravvalge täissuuruses külmkapp.

ALBION REISID

REISID MAAILMA ÄÄRELE

Foto: Argo Schneider

SALAPÄRANE BIRMA(Myanmar) KULLATUD TEMPLITE MAA

Kipling on Birma, nüüdseks ametlikult Myanmar, kohta kirjutanud:
„... üsna ebatöenäoline, et see on maa, millest sa midagi tead.“
See on tõsi, siia reisimine on nagu ajas tagasimine. Imetabane, külluslik ja ajaloost läbiimbunud, on Birma jäänud läänemaailmast praktiliselt puutumatuks.

Kõik-hinnas-reisid, hinnad alates 2995 eurot:

24.10 - 09.11.2015 (loodusreis) Reisijuht Hendrik Relve
17.11 - 30.11.2015 (Taungyi festival Inle järvel) Reisijuht Indrek Park
21.12.2015 - 03.01.2016 (joulud ja aastavahetus Birmas) Reisijuht Teet Toome
19.01 - 01.02.2016 (Ananda pagoodi festival Baganis) Reisijuht Märt Läänemets
18.02 - 28.02.2016 Reisijuht Teet Toome
18.03 - 28.03.2016 Reisijuht Teet Toome

Lisaks veel suur valik eksootilisi reise laias maailmas:

* Iraan, Bangladesh, Ameerika läänerannik, Austraalia, Kanada, Hawaii, Namiibia - Reisijuht Taivo Koppel
* Venezuela, Alaska - Reisijuht Hendrik Relve * Prantsuse Polüneesia - Lihavõttesaar, Peruu, Jamaica, Colombia, Omaan, Kesk-Aasia riigid: Türgmenistan - Usbekistan - Tadzikistan - Kõrgazstan - Kasahstan - Reisijuhid Kertu ja Riho-Bruno Bramanis * Bhutan - Nepal, Tiibet, Gruusia - Reisijuht Teet Toome * Lõuna Hiina metsikud paigad ja Põhja-Laos - Reisijuht Indrek Park * Tansaania safarireis - Reisijuht Mati Kaal * Usbekistan - Reisijuht Martti Kalda
* Seišellid, Mauritius, Maldivid - Reisijuht Argo Schneider

Mööda Indiat luksusrongiga

Neile, kes India korratust pelgavad, ent tahaks selles elus ikka Taj Mahali ära näha, tegutseb juba paar aastat viietärniline reisikorraldaja Maharajas' Express. Kogu reis toimub luksuslikus rongis.

Maharajas' Express sobib neile, kes tahavad turvaliselt Indiaga tutvuda ja võimalikult palju näha," ütleb mullu mehega nädalasel rongireisil käinud Tiina alustuseks. Muul moel poleks Aasiast seni vaid Hiinas käinud paar Indiasse ilmselt läinudki, ent rongis pakutavad mugavused aitasid otsustada.

Pärast reisi kinnitab ta, et firma kodulehte (samanimelisi on netis muide neli-viis) ja pilte võib uskuda, tegelikkus oligi selline. 2010. aastast endasõnul luksusrongi mõiste uuesti defineerinud ettevõtte on Tiina sõnul justkui Orient Express – maailma kõige luksuslikum rong. Sealjuures aga mitte Oriendi tänane versioon, mis on küll restaureeritud, ent ikka nagu nõukaaegne Moskva rong, kus kõik ootavad ühes WC-järjekorras.

MAHARADŽADE RONGIS ON IGAÜHEL oma WC, dušš ja elu näeb välja nagu hotellitoas. Mitte küll suures, sest vaguni laius paneb piirid paika, aga tingimused on nii head, et teenus on pea igal aastal mõne turismiauhinna pälvinud.

Kokku 23 vagunist kahes tegutsevad restoranid (ühes serveeritakse hommiku-, teises õhtusöök), on ka mitu baari ja teenindajaid sebib ringi vaata et rohkem kui reisijaid. Pardale mahub korraga 88 inimest, Tiina hooaja esimesel reisil novembris oli kaaslasi vaid 30 ringis. Lisaks on rongis veel näiteks suveniiripood ja kaks salongi, kus lugeda või lauamänge mängida.

"Valida saab viie marsruudi ja kahe pikkuse vahel, nelja- ja kaheksapäevase," ütleb Tiina, kes otsustas seitsme öö ja kaheksa päeva rongis elamise kasuks.

"Inimesed ju ikka tahaksid Indiasse minna, aga põlvini ei tea kus käimine ..." jätab Tiina Indiat tüüpiliselt iseloomustava lause pooleli. Eks sai sealgi käidud, aga enamasti olid ikka igal sammul punane vaip ees ja lilled taga. India mõistes tähendab see siis, et pea igal rongist väljumisel astuti punasele vaibale, lilled riputati kaela, pereroonil ootas "kohalik vastuvõtukomitee", kes laulis, tantsis, löi trummi ja puhus pasunat. "Nende stiilis rahvuslik," tõdeb Tiina öhkkonna kohta.

VIIMASEL ÕHTUL KINGITI RAHVARIIDEID ka kõigile reisijatele, tüdrukud aitasid riietuda ja üks vagun tõsteti sohvadest tühjaks, et oleks ruumi tantsu vihtuda. Kõik muidu kohaliku vee suhtes ettevaatust ülesnäidanud usaldasid teenust ja julgesid ohtra jääga kokteile juua. Häda polnud kellelgi midagi.

Päevad ise olid rongis üsna sarnased. Hommikusöök, esimene atraktsioon, lõuna rongis ja teine vaatamisväärsus – selleks mindi muidugi rongist välja ka –, ja õhtusöök. Mõned lõunad korraldati ka maal ja reisiklassile vastavalt ikka näiteks riigi sinivereliste järeltulijate palees või mõnes sama peenes kohas. "Näiteks Taj Mahali juures käisime varahommikul, millele järgnes šampanjahommikusöök vaatega Taj Mahalile."

"Algus nõudis ikka natuke kohanemist," meenutab Tiina, "teisel päeval ei valinudki keegi väga atraktsioone, pigem harjusime rongis elamisega – kogu aeg antakse signaali ju!" Rongi varustatus oli aga hea: kõrvatropid ja moodne vedrustus, nii et sõit oli sujuv ega raputanud. Pikemaid vahemaid läbitakse nimelt öösel, nii et unerahu on vajalik.

India

SEITSE ÖÖD ON TIINA ARVATES REISIKS TÄITSA PARAS, SELLINE HOOMATAV. Näeb palju, giidid on mõistagi head ja tüütuks ei lähe. Peamiselt lootis tema kaasaga näha India kuulsaid templeid, aga kavva mahtus näiteks ka elevandipolo matš Jaipuris. Või teise meeldejäävana öhtupalvus täiskuuõise Gangese ääres Varanasis koos poolteise miljoni tungleva palveränduriga, keda sai mugavalt kaeda paadi pealt.

“Kõik kohad olid tegelikult kihvtid, eriti kuidas kõik need kultuurid ja usundid ikkagi koos eksisteerivad,” meenutab Tiina. Rohkem ta vaatamisväärsustest eraldi rääkima ei kipugi, üks igaüks loe ise ja näe ise, sõnadega seda kõike nagunii edasi ei anna.

ÜKS MATK VIIS KA RAHVUSPARKI, kus “tiigreid muidugi ei näinud”, aga varavalges ärkamine kompenseeriti taas pideva hoolitsusega – lahtises džibikastis sõitjaile anti ümber soojad vatid ja näidati omaaegsete maharadžade jahipaiku, kus nüüd laiub Ranthambore'i rahvuspark.

Vaid nädalaks pole Indiasse mõtet muidugi minna. Kui Tiina grupist läks osa edasi Goasse peesitama, siis tema abikaasaga käis enne Dubais ja Abu Dhabis.

Kokkuvõttes saigi rongireisist täpselt selline, nagu Tiina esmalt telerist nähes oli kujutlenud: elus ainukordne elamus, kingitus iseendale, näiteks pulma-aastapäevaks või ümmarguseks sünnipäevaks.

Vaata lisa www.the-maharajas.com.

Reisiplaanid ja kupeed

Reisiplaanidest on valida viie eri pikkuse ja marsruudi vahel.

INDIA KALLISKIVID – neli päeva, 859 km, Delhi, Agra, Ranthambore, Jaipur, Delhi

INDIA AARDED – neli päeva, 859 km, Delhi, Agra, Ranthambore, Jaipur, Delhi

INDIA PANORAAM – kaheksa päeva, 2307 km, Delhi, Jaipur, Ranthambore, Fatehpur Sikri, Agra, Gwalior, Orchha, Khajuraho, Varanasi, Lucknow, Delhi

INDIA HIILGUS – kaheksa päeva, 2767 km, Delhi, Agra, Ranthambore, Jaipur, Bikaner, Jodhpur, Udaipur, Balasinor, Mumbai

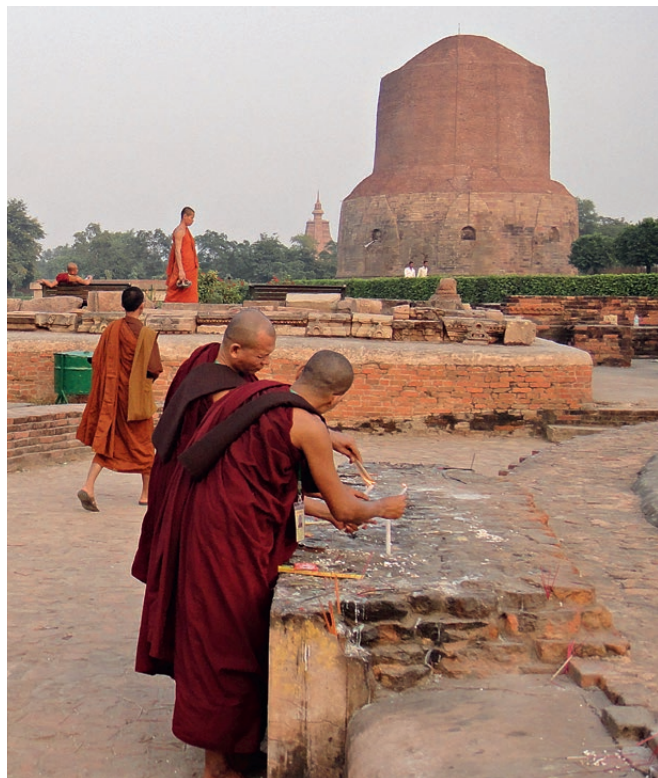
INDIA PÄRAND – kaheksa päeva, 3285 km, Mumbai, Ajanta, Udaipur, Jodhpur, Bikaner, Jaipur, Ranthambore, Fatehpur Sikri, Agra, Delhi.

Maharajas' Expressis on neli kupeetüüpi, kõigis neis on hotellile omased tingimused: teler, traadita internet, telefon, DVD-mängija, garderoob, seif, kliimaseade ja vannituba kõige vajalikuga hommikumantliteni.

Kõigis vagunites on personaalsed teenrid ja rongis ka parameedikud. Väikseimad, 20 Deluxe-kupeed on kümneruutmeetrised. Veel on 18 junior-sviiti (14 m²), kaheksa sviiti (20 m²) ja üks neljakohaline presidentsviit on enam kui 40 ruutmeetri suurune kahe magamistoa, vanni ja tasuta minibaariga.

Hinnad algavad umbes 3000 eurost lühematel ja 6000 eurost pikematel reisidel, sviitides 2–4 korda enam, luksuslikemas sviidis kuni 20 000 eurot.

Reisid toimuvad oktoobrist aprillini ehk mõistlikuma temperatuuriga aegadel.

Reisikindlustus 18. veebruaril -30%

Kõigi eelseivate sõitude jaoks tee reisikindlustus 18. veebruaril. Nii saad selle 30% soodsamalt.

- Suusatama minnes sõlmi juurde **suusareisi lisakindlustus**. Siis on kindlustatud ka suusavarustuse purunemine ja hüvitist makstakse isegi juhul, kui suusarajad on halva ilma tõttu suletud.
- Kui plaanid keskmisest aktiivsemat puhkust, näiteks minna surfama, sukelduma, mägimatkale, asustamata piirkonda või suusatama märgistamata aladele, sõlmi lisaks ka **ohtliku tegevuse lisakaitse**.

Kõige kiirem ja mugavam on kindlustada aadressil
swedbank.ee/reisikindlustus

Savannah

USA lõunaosariikide kroonijuveel

Kas plaanid seigelda USA ajaloo ja praetud kana-tiibade koduosariigis? Savannah võiks olla kindel peatuspaik, pakub Anu Lill.

Tekst: **ANU LILL**
Pildid: **HANNES VIRKUS**

Segi kui film “Tuulest viidud” ei kuulu su lemmikute hulka, naudid Savannah’ erilist hõngu: kauneid parke, pitsiliste rõdudega häärbereid ning kohalike siirupist aktsenti. Kuigi kuulsalinateose istanduse peamaja Tara fiktiivne asukoht on Atlanta ligidal (tegelikult võeti film üles Californias), tunnend Savannah’s filmidest nähtud ja raamatutest loetud jõukalt valusa ajaloo hõngu. Ülatavaim on aga see, et viimastel aastatel on sellest suursugusest linnast saanud elav, kunstilembesid noori ligitõmbav koht, kuhu kolitakse õppima ja elama New Yorgist, Washingtonist ja Bostonist.

Selle peamiseks põhjuseks on SCAD (Savannah College of Art and Design), mille eri osakonnad paiknevad ligi seitsmekümnes hoones üle terve linna. SCADi poekest, kust on võimalik osta eriti trendikaid noorte kunstnike disainitud ehteid, ja kooli fuajeed tasub kindlasti vaatama minna – see on üks elutervemaid ja inspireerivamaid koolikeskkondi, kuhu Ameerikas olles sattuda. Kooli mõju on tunda kogu linnas, nimelt on sel koguni seitse kunstigaleriid. 1886. aastal asutatud ja 2006. aastal renoveeritud ning lõunaosariikide esimene avalik Telfairi kunstimuuseum on aga kogu kunstimaastiku keskpunktiks.

KUI VAREM OLID SAVANNAH' PEAMISTEKS VAATAMISVÄÄRSUSTEKS 22 VÄLJAKUT, siis nüüd liiguvad külalised Broughtoni tänava ümbruses ning turu juures. Kui tahta kiiret ülevaadet väljakutest, tasuta minna Bulli tänavale, millel on neid lausa viis.

Savannah on väga roheline – selle krooniks on vanalinna äärel paiknev Forsythi park. Savannah' enim pildistatud objekt on aga uhke purskkaev, mis sai kuulsaks filmis “Südaöö hea ja kurja tundmise aias”. Pargis on piknikuala ja kohvik, nii et tegevust leidub kõigile.

Veel tuleb minna Tybee saare tuletorni! 1732. aastal tellis Georgia osariigi asutaja kindral James Oglethorpe selle ehituse ja sest ajast on see mere-sõitjaid õigele teele juhatanud. 178 astmest üles ronimise järel saab nautida imelist vaadet.

SAVANNAH' LÄHEDAL TEGUTSEV WORMSLOE ISTDANDUS on imekaunis ja rikkaliku ajalooaga, selle asutas 1737 Noble Jones. Istandusel on pooleteiskilomeetrine sissesõiduallee, mida ääristavad majesteetlikud tammepuud, ning ajaloo huvilised saavad vaadata 18. sajandist pärit peamaja ja ajaloolisi hauapaiku.

Üks meelelahutusliik, mida Savannah's kangesti peale surutakse, on lõbusõit jõel. Noh, võib

ju minna, aga laeval pakutava toidu hinna ja kvaliteedi suhe ei ole päris paigas. Parem sumiseda mõnes jõeäärses baaris või restoranis.

Neil, kellele on siiani tundunud, et Savannah on peen, väljapeetud ja pärastlõunasteks jalutuskäikudeks mõeldud linnake, on õigus. Peale selle on Savannah aga ka pidude pealinn. Ühena vähestest USA linnadest võib seal tänaval alkoholi tarbida, Bloody Mary on nii-öelda rahvusjook ning pimeduse saabudes algab uus elu. Muusikat kantrist *trash*-rokini saab kuulata baarides, klubides või vesipiibusalongides sealsamas Broughtoni tänaval.

KLUBI THE CRYPT ON NÄITEKS KAUNISTATUD PEALUUDE JA KÜÜNALDEGA, ent pakub jätkusuutlikult toodetud toitu, nagu kohalike püütud krevetid. Et õllepruulimine on USAski muutunud üheks hipsterite tunnustegevuseks, siis ei puudu ka lõunas popid pruulikojad. Maitsta võiks sorte Fat Tire ja Hobgoblin.

Kes aga ei ütleks ära kohalikus *drag show*'st, suundugu Club One'i poole, kus öhtupimedus peibutab välja väga erilised amatoosid. Lady Chablis, kes sai tuntuks juba ülal mainitud “Südaöö”-filmis, esineb seniajani. Rocks on the Roof on ahvatleva

Reisinipp

USAs reisides tasub osta kohalik telefonikaart, mis võimaldab pääsu interneti. Esiteks on Google Mapi abil palju lihtsam orienteeruda, lisaks saab kasutada kõikvõimalikke rakendusi, näiteks YELP ütleb alati, kus on parimad lähedal asuvad restoranid, poed, kohvikud, ilusalongid jne. Airbnb rakendus aitab aga korterioomanikuga mugavalt sidet pidada.

Ajaloost

1732. aasta novembris asus Inglismaalt teele laev nimega Anne, 114 kolonisti pardal. Nende hulgas oli ka kindral James Oglethorpe. Pärast lühiajalist Charlestonis viibimist liiguti edasi tänasesse Savannah'sse, kuhu jõuti 12. veebruaril 1733. Indiaanihõimud teritasid neid suure külalislahkusega. See kuupäev on ühtlasi ka linnakese sünnipäevaks.

1750ndatel alustati Lääne-Aafrikast orjade toomist riisiistandustesse, mis moderniseeritud tehnoloogia ja aafriklaste tööjõu toel edukalt saaki tootsid. Savannah on läbi ajaloo olnud rikas linn ning seda on näha ka peenest koloniaalstiilis arhitektuurist, mis on Victoria ajastu mõjutustega.

vaatega hotelli katusebaar, absoluutselt kuumim leid on aga American Legion Bar – ajalooline legionäride kokusaamispaik, kus käib mõnus segu patriootidest, kohalikest pereisadest ja üliõpilastest ning rumm koolaga maksab kaks dollarit!

SAVANNAH' TOIDUKULTUUR POLE VEEL PÄRIS SAMAL TASEMEL KUI CHARLESTONIS (Lõuna-Carolinas) ja New Orleansis, aga peaaegu. Kaua on ilma teinud Garibaldi Cafe, Elizabeth 37. tänaval, kohalike hiljutine uus lemmik on The Olde Pink House. Kallimate kohtade eelistajad suundugu 700 Drayton

nisse Forsythi pargis. Jazz'd on aga tapadebaar, kus mängitakse elavat muusikat. Proovige kindlasti krevetisuppi – tummine kalamaius on kohalike uhkus.

Hommikusöögiks pole paremat kohta kui Clary's Café, mis on üks ehe *diner* (Georgia osariigis on levinud ka paksukeste vahvlitega Waffle House'id). Ameeriklased armastavad väga *brunch'e*, nii et soovitada võib ka turistidel kohalike seas üks Mimosade-rohke rikkalik hommikueine võtta.

KUI SOOVIDA TÕELIST LÕUNAOSARIIKIDELE TÜÜPILIST LÕUNASÖÖKI, tasub minna Mrs. Wilkes Dining Roomi nimelisse söögikohta, mis on hubases keskkonnas kodutoitu serveerinud juba 68 aastat. Lisaks on ajakiri Southern Living valinud tänava, kus see restoran asub, Põhja-Ameerika kõige ilusamaks.

Hotellis ööbida ei ole Savannah's kõige odavam löbu – parimad on muidugi Hilton, Marriott ning Bohemian otse jõe ääres. Kes on aga valmis natuke seikluslikumaks elamuseks, võiks proovida Airbnb veebilehte, mille kaudu saab rentida kohalike käest tuba või tervet korterit. Paljud võõrustajad pakuvad ka hommikusööki, boonusena lõunaosariikidele omast külalislahkust ja näpunäiteid, mida teha ja kuhu minna.

ET IGAL ENESESTLUGUPIDAVAL HOTELLIL JA HOSTELLIL ON SAVANNAH'S AGA OMA TONT – just seal olevat USA linnadest kõige rohkem kummitusi –, siis võiks kogemuse mõttes ühes sellistest ööbida. Näiteks Dresser Palmer House'is liukuvat ringi väike kummitustüdruk ja jätvat külalistele münte.

Lennunõu

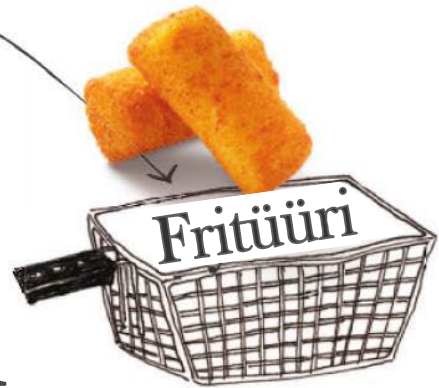

Kaks ümberistumist on sinna jõudmiseks miinimum. SASi ja United Airlinesiga Skandinaavia ja Chicago kaudu reisides algab piletihind umbes 900 eurost, KLMi ja Deltaga Amsterdami ja Detroiti või New Yorgi kaudu lendamine on veel veidi kallim. Finnair, American Airlines ja British Airways pakuvad Tallinnast umbes 800eurost hinda, aga kui vaheööbimisi mitte soovida, siis on vajalikud juba kolm lennukivahetust.

Soodsama alternatiivina võib mõelda samas osariigis asuva maailma suurima lennujaama Atlanta peale. Seal on Savannah neljatunnise autosõidu kaugusel. Atlantasse on ühendusi enam ja hinnad veidi odavamad ning kohale saab vajadusel ühe ümberistumisega Amsterdamis. Nutikam reisija võib Atlantat soovi korral külastada ka tasuta. Delta Airlinesi hinnad Euroopast Kesk- või Lõuna-Ameerikasse lubavad nimelt enamasti Atlantast peatuda, ilma et piletihind muutuks.

Deltal on Lääne-Euroopast sageli näiteks Brasiiliasse või Perusse pakkumisi alla 600 euro koos Atlanta peatusega. Tallinnast Lääne-Euroopasse lendamine on muidugi lisakulu, aga kokkuvõttes ei pruugi hinnavaht ainult Georgia osariigi külastamist võimaldava lennuga tulla. Ent reis saab oluliselt põnevam, sest lisaks Põhja- ja Lõuna-Ameerikale võib eraldi pileteid kasutades teha kaks peatust ka Euroopa suurlinnades.

MAURI SAAREND, Estravel

Tervislik & maitsev toit

Lauriinhapperikas pole transrasvasid

Kuldne tulemus!

Sobib asendama tavalist võid

Enjoy life, stay healthy!

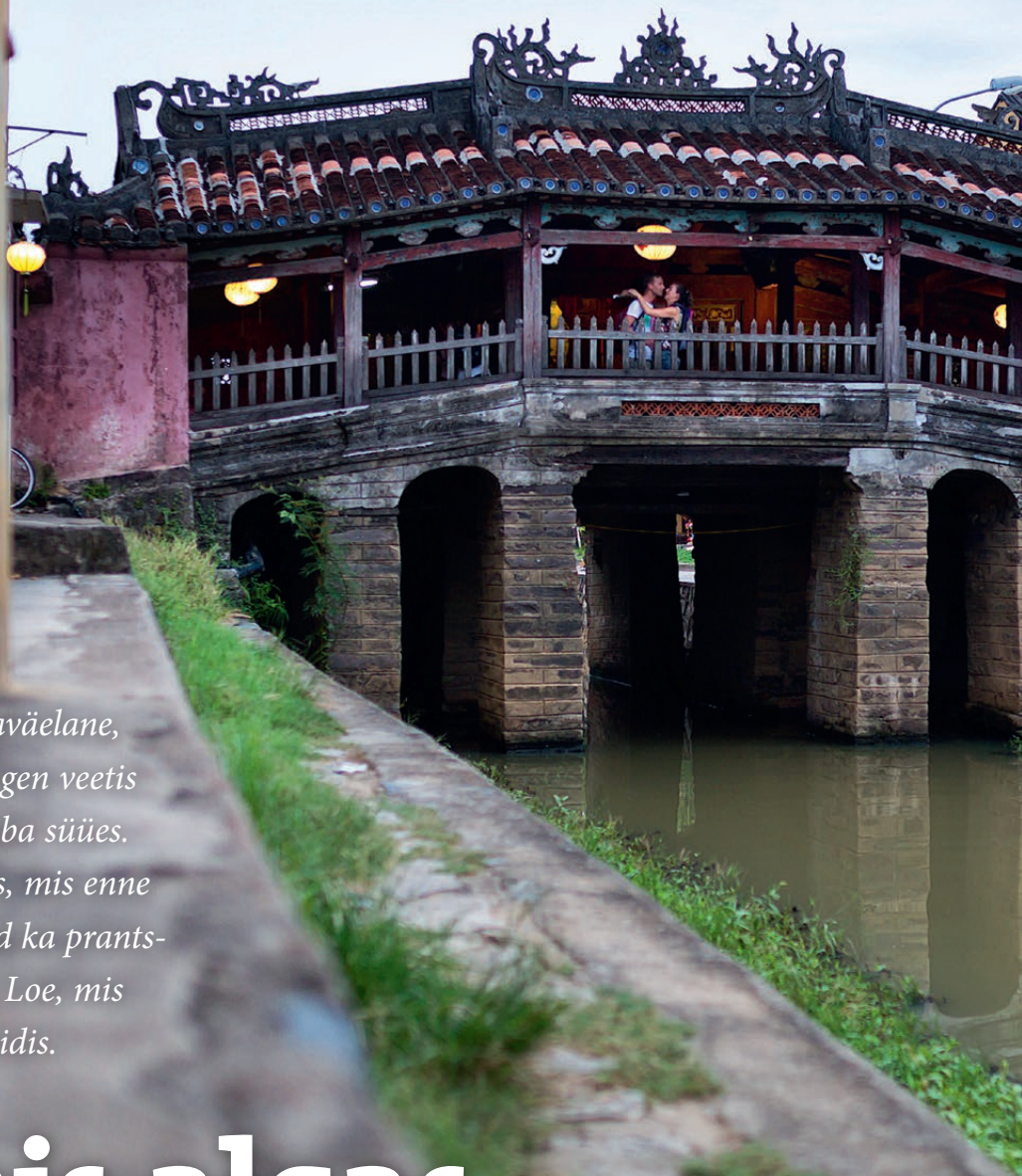
Royal Green kookosrasvad

Erinevalt teistest õlidest talub kookosrasv hästi kõrget temperatuuri ilma, et tekiks kahjulikke ühendeid või vabasid radikaale. Samuti sisaldab see lauriinhapet, millel on põletikuvastased omadused.

Orgaaniline kookosrasv sobib hästi kasutamiseks

oliiviõli asemel ja on suurepärase valik nii küpsetamiseks kui ka leivakatteks. Saadaval on lõhnavaba ja maitsetu kookosrasv ning esimese pressi kookosrasv, milles on säilinud kookose lõhn ja maitse.

Royal Green kookosrasvad on saadaval Prisma, Selveris, Kaubamajas, Keila TÜ kauplustes ja Mahemarketis. Maaletooja Austan Loodust Grupp OÜ, ecotradeat@gmail.com

Tekst ja pildid: **KAIDO HAAGEN**

Kunagine nõukogude merejalaväelane, praegune fotograaf Kaido Haagen veetis Vietnamis aastakese kroonuleiba süües. Valvas lennuvälja armeebaasis, mis enne punavägede teenimist oli olnud ka prantslaste ja ameeriklaste valduses. Loe, mis Kaido sealt 30 aastat hiljem leidis.

Reis, mis algas 30 aastat tagasi

2014 sügis. Finnairi Airbus A340-300 on rattad Vantaa lennurajalt just lahti rebinud ja pööranud oma nina Vietnami poole. Ees ootab kümme tundi ja kümme minutit lennu-sõitu. Pikalt plaanitud ja kaua oodatud reis on just algamas, õigemini jätkumas. Sealt, kus ta 28 aastat tagasi pooleli jäi.

Ei saa öelda, et ma pabinas oleksin, aga mingi iseäralik ärevus on sees, hoopis teistmoodi, kui tavaliselt reisile asudes.

Kas teadmisest, et lennata tuleb pikalt üle Venemaa, või millestki muust, ei suuda ma tuvastada. Igatahes leian äriklassis pakutavast veinivalikust endale pingelangetajaks sobiva abilise.

MÕNUSAS TUGITOO-ISTMES SAAB END RAHULIKULT LÕDVAKS LASTA, ilma et see teisi segaks. Püüan pingsalt meelde tuletada, mida Aeroflot TUdes süüa pakkus, aga tulemusteta. Soome ühe tippkoka Tomi Björcki koostatud menüü sellel lennul aga

on vaieldamatult suurepärase. Olen just lõpetanud imemaitsva krevetisupi, kui ekraan mu ees teavitab, et 10 668 meetrit allpool on Moskva. *Déjà vu!* Rahu on tagasi. Aeg asuda tursafilee kallale ning hakata konkreetsemat tegevusplaani koostama.

Alustuseks ja sisseelamiseks mõned päevad Hanoi ning siis edasi lõuna poole, sihiks Nha Trang. Ringirändamist on Vietnamis kohapeal korraldada imelihtne. Kõikides normaalsetes hotellides on tasuta wifi ning lennupileteid ja majutust

Algselt jaapanlaste ehitatud ja hiljem hiinlaste ümber tehtud unikaalne katusega sild Hoi An vanalinnas.

1984 sügis. Oma matemaatikaõpetaja suureks kurvastuseks olin ma ikkagi läinud õppima fotograafiat, kuna see oli valdkond, mille poole hing tegelikult ihkas. Tavapäraselt andis fotograafiat õpetav Tallinna 2. tehnikakool, nii nagu kõrgkoolidki, noormeestele kohustuslikust ajateenistusest pikendust. Sel aastal aga hakkasid liikuma jutud, et võibolla tuleb fotograafiks pürgijatel siiski püssi alla minna.

Kinnitust sellele lisas kohaliku sõjakomissariaadi pealiku mitteametlik külaskäik mu vanematekoju Raplas, mille eesmärgiks oli meelega saamine, et poiss ikka kooliaasta pealinnas lõpuni saaks käia. Vihjed kaugetest maadest (parajasti käis Afganistani sõda) aga ei kandnud vilja, kuna meie pere põhimõtetele pole altkäemaksud kunagi kokku käinud. Nii ootaski mind oktoobri lõpus kutse sõjakomissariaati ilmuda.

TALLINNA JAOTUSPUNKTIST VÕTTIS MU KAASA mustas vormis baretikandja, mis ühest küljest oli hea märk – merejalavägi oma kaheaastase teenistusajaga on ikkagi parem perspektiiv kui noore mehe elust kolm aastat rööviv merevägi. Ees ootas elu esimene lennureis, sealjuures prii piletiga. Kuigi jah, tööle au andes tuli selle eest maksta kahe aastaga oma noorusajast.

Ilmselt oleks see õhusõit pidanud olema elamus omaette, aga paraku ei mäleta ma tollest lennust mitte midagi. Lennuk oli tõenäoliselt TU 154 või midagi muud tollal levinut. Alustuseks

otsida ning nende eest tasuda saab veebis tõrgeteta. Oluline on vaid oma tahtmistes selgusele jõuda.

MINU SOOVIKS ON TEADA SAADA, MILLINE TEGELIKULT ON SEE MAA, mida omal ajal pagunite all ainult Cam Ranhi poolsaarel näha sain. Toonane militaarlennuväli on nüüdseks ümber ehitatud rahvusvaheliseks lennujaamaks, mis teenindab peamiselt Nha Trangist saabuvaid turiste.

Kui kaheksakümne kuuendal, mil ma,

püss õlal, mööda sedasama lennuvälja ringi trampisin, oleks keegi öelnud, et kunagi tulevikus saabun vaba mehena siia reisilennukiga, siis oleksin julgelt mitte ainult mütsi, vaid ka saabaste ärasõimise peale kihla vedanud, et ta eksib. Aga saatuse ja rändurite teed on kummalised. Igatähes esmavaatlusel pärast maandumist tundub lennuvälja päevinäinud, kuid igati kobe betoonkate täpselt samasugune kui aastate eest. Ainult lennukid sellel on värvi muutnud, militaarhallidest rahumeel-

Vietnam

viis sõit Tallinnast Moskvasse. Seal anti teada ka reisi lõpp-punkt – Vladivostoki-lähedane Slavjanka, mis linnulennult võttes kodust umbes 7000 kilomeetri kaugusel.

ARVASIN, ET EGA PALJU KAUGEMALE ENAM EI SAA, sellest kaugemal on ju vaid Kamtšatka lõunatipp, nii paarsada kilomeetrit, ning siis saab kuundenik planeedist otsa. Aeg aga näitas, et eksisin. Väeosas, kuhu sattusin, käisid kõlakad, et meie pataljoni on valikubaasiks, kust otsitakse mehi välislahetustesse. Vastavad asjapulgad panid mu tõenäoliselt kohe alguses kandidaadiks ning seetõttu ei saadetud mind ka kohalikele välispostitele oma sõjaväelist eriala täiendamaks, vaid lasti lihtsalt pidevalt karauulis käia.

Pärast teste ja ankeete leiti, et olen sobiv esindama Nõukogude merejalaväelasi ka väljaspool riigipiire ning peaksin teise aasta oma kroonuajast veetma lõunamaa päikese all. Ehk siis laevale, ja veel 4000 kilomeetrit edasi, sihiks Lõuna-Vietnam. Umbes nädalapikkuse meresõidu kõige eredamad hetked mittemidagitegemise kõrval olid seotud ikka sellesama merega. Lõuna poole jõudes olid lendkalad ja delfiinid need, kes lagedale veteväljale elu sisse tõid ja silmarõõmu pakkusid.

KUI LAEVAGA PARALLEELSELT ÜLIAEGLASOLT LENDAVAIK JAAPANI TUNNUMÄRKIDEGA LENNUKEID parasjagu läheduses polnud, oli üheks ajaviitmise vormiks ka “demblipiltide” tegemine. Vist oli Vilija-Avto see kaamera, mis mul isiklike asjade hulka õnnestus ära peita. Loomulikult ei saanud ülemused sõjalaeval mingisugustki fotografeerimist sallida, aga aega sobilikumomendi leidmiseks oli meil piisavalt. Nagu pildiltki näha, oli meeste läbisaamine igati hea. Sõbralikult on kõrvuti moldaavlane, aserbaidžaanlane, venelane ja tatarlane, kaamera taga eestlane. Tõenäoliselt aitas headele suhetele kaasa ka mitmekordne välikusõel, esimese ringi merejalaväe omale lisaks ka välislahetuse selektsioon.

Pikal sõiduajal olid ka omad eelised – päevad läbi laevatekil olles harjus keha pisitasa troopilise päikesega ära ja kiiretele lõunamaatrippidele omast nahapõletust ei tekkinud. Põhjamaa poistele pole aga päikesepaistet ja mereranda kunagi liiga palju. Kui oli õige hooaeg ehk rannalähedases vees polnud ohtlikke hoovusi, saime

Nha Trangi lennuväli

seteks valgeteks või taevakarva sinisteks.

Vaatamata püüdlustele ei õnnestunud kahjuks kogu eeltööd kodus ära teha. Alles kohapeal olles selgub, et pea kogu Cam Ranhi poolsaar on kinnine militaartsoon ja igasugune legaalne pääs sinna on välistatud. Kohalike armeebossidega asjaajamine tundub mõttetu, kuna nangunii ei oleks sellel mind rahuldavat tulemust. Illegaalne tee aga viiks enam kui tõenäoliselt trellide taha.

KUNA KORRA OLIN MA SELLEL POOLSAAREL KA TEGELIKULT KINNI ISTUNUD (kolm päeva kartseris selle eest, et lubasin konvoeeri-rijana minu valvata olnud pisipattudega sõdurpoisid 35kraadises leitsakus selleks mitteettenähtud ajal duši alla), siis otsustan asja rahulikult võtta ja kroonuajast meesolevate paikade ülesotsimise plaanile kriipsu peale tõmmata. Ei tulnud ma ju siia nostalgitsema, vaid vaatama seda, mis omal ajal nägemata jäi. Ja pealegi, nagu Google'i satelliidipilt näitab, on viimane neist hiigeltünnidest hävinud, alles on vaid vaeu aimatav kaitsekraav selle ümber.

Ilmselgelt istutati esimene veeluse maailma poole tõmbav magnetitükike minusse siinsamas poolsaarel ühe muuli juures. Kuna see kitsuke kiviehitus nüüd ka lennukiaknast korraks mööda vilksatas, siis ei saa ma ei üle ega ümber siinsetes vetes sukeldumisest. Üldiselt pole Vietnam sukeldujatele teab mis arvestatav sihtkoht. Pigem tuleb seda võtta kui maad, kus ringi konnates tasub muude tegevuste hulgas ka paaril korral allveeilma uudistamas käia.

NÄHTAVUS VÕIB KOHATI ISEGI RAHULDAV OLLA, aga veelune elustik pole eriti rikkalik.

Päris lootusetu see koht muidugi ka pole – kahe sukeldumise koondkontole saan lisaks väikestele rifikaladele kanda ka eri liiki meriroomsahvenad, meriliiliad, väikese meripuugi (skorpionkala), tavalise tiibkala (lõvikala), suure ogatahte, meriristi ning teised korallriffide tavapärased elanikud. Isegi trikkelkala ootamatu rünnak õnnestus üle elada. Õnneks pääsesin terve nahaga ja selles kontekstis tuleb seda võtta sõna-sõnalt. Seega on elu seal täiesti olemas, lihtsalt ei tohi ootusi liialt kõrgeks ajada ja tuleb nautida seda, mida pakutakse.

NAGU INIMELU, NII ON KA REISIMISE ÜHEKS MÖÖDAPÄÄSMATUKS OSAKS SÖÖMINE. Eksootilistest ja eripalgelistest toitudest Vietnamis puudust igatahes ei ole ja gurmaanidele on tööpõld nautlemiseks suur ja lai. Lisaks kõikvõimalikele molluskitele ja krabidele võib mõnes restoranis

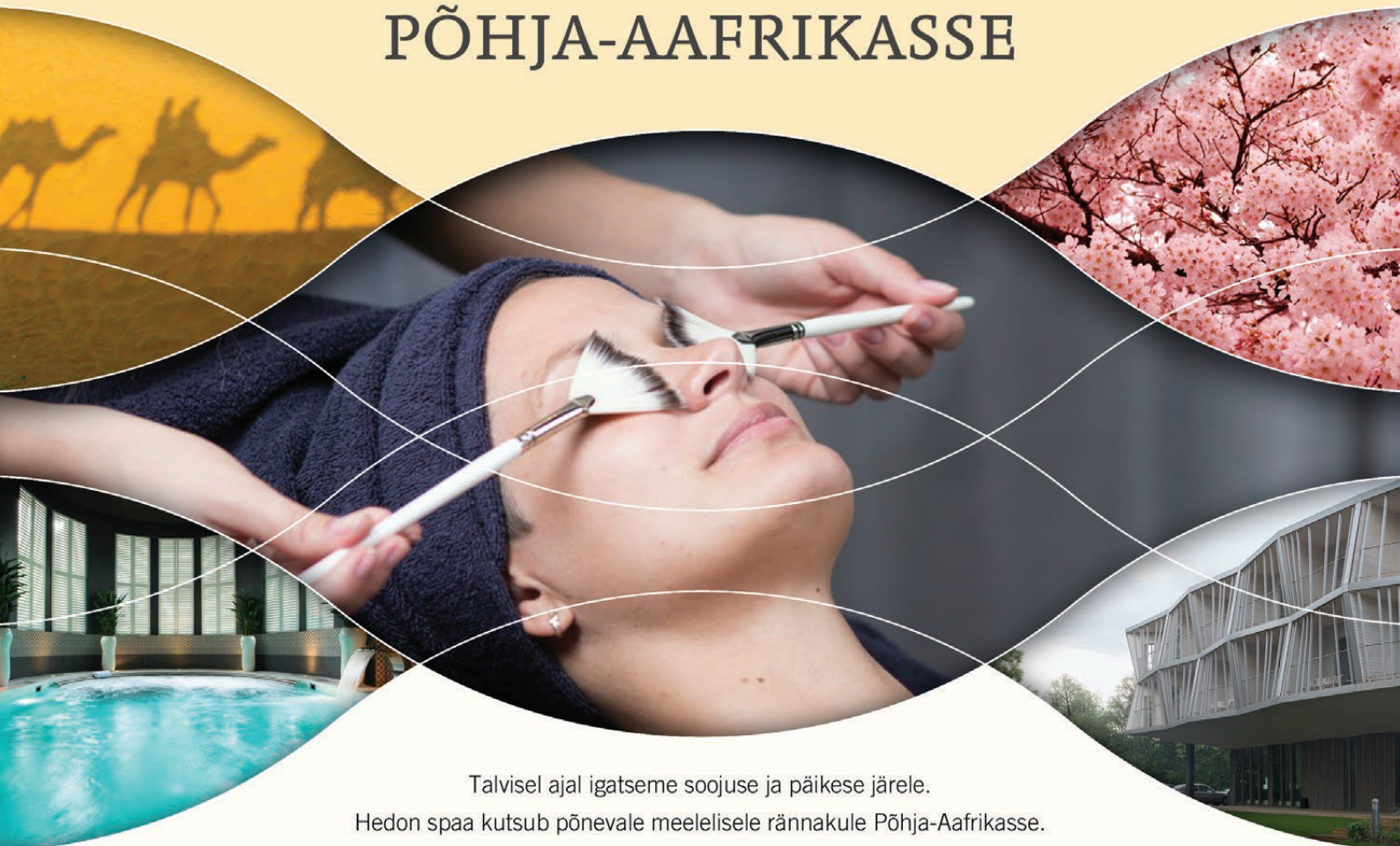

HEDON

SPA & HOTEL

HEDONISTLIKUD RÄNNAKUD PÕHJA-AAFRIKASSE

Talvisel ajal igatseme soojust ja päikese järele.
Hedon spaa kutsub põnevale meelelisele rännakule Põhja-Aafrikasse.

PAKETIS SISALDUB:

- majutus standard kaheses toas (1 öö)
- rikkalik hommikusöök
- eksootiline päikesenauding
- Rännak Põhja-Aafrikasse kahele 60 min, milles sisaldub:
 - Hammamirituaal
 - Keha koorimine musta seebi ja kassa mitt kindaga
 - Rhassoul-saviga kehamähis
- spaa supelusala saunade ja basseinide kasutus kogu külastuse vältel
- jõusaali kasutus
- parkimine vabade kohtade olemasolul

HIND INIMESE KOHTA KAHESES TOAS

P-N alates **68 EUR** ja

R-L **ALATES 88 EUR**

ÜHESE TOA HIND

P-N **108 EUR** ja

R-L **138 EUR**

Pakett kehtib kuni 31.03.2015

LISAINFO JA BRONEERIMINE

sales@hedonspa.com või telefonil 44 99 000

NAUDINGUD ELAVAD SIIN

Ranna puiestee 1, 80010 Pärnu
www.hedonspa.com

HEDON
SPA & HOTEL

nädalalõppudel ujumas käia. Juhtumisi langes mu sünnipäev kokku ühe sellise rannapäevaga ning sel puhul anti mulle kasutada mask, toru ja lestad. Mäletan, et hulpisin tunde läheduses oleva muuli juures ja vaatasin enda jaoks seninägematu elukate veealust askeldamist. Ega neid seal eriti palju polnud, aga väga selgelt on siiani silme ees trompetkala ja kaheksajalg.

IGAPÄEVASEKS PÕHITEGEVUSEKS oli mul Vietnamis kõikvõimalike Nõukogude sõjaväeliste objektide valvamine. Väeosa territoorium, militaarkorpuse pank ja vangla ning laod, millest võis leida kõike, alates nõõpnõeltest kuni (väidetavalt) tiibrakettideni, lisaks veel ameeriklaste ehitatud, siis vietnamlaste kätte läinud ning viimaks Nõukogude väekontingendi kasutuses olev lennuväli koos käputäie lennukitega.

Need olid kohad, kus käisin, püss õlal, kilomeetrite viisi sandaale kulutamas ja tundide kaupa mõtteid mõlgutamas. Tegelikku ohtu ei olnud ja olukord oli rahulik. Valvatav kütuseladu koosnes hulgast väiksematest ja neljast hiigelsuurest (10 000 barrelit) lennukikütuse mahutist. Viimastest oli tegelikult kasutuses ainult üks (nähtav kurilka-foto tagaplaanil), kuna teised olid rohkemal või vähemal määral tulekahjudes kannatada saanud. Üks selline on ka alloleval pildil.

Kohalike lemmikmänguks tundub olevat hiina male, mille mängijaid võib üpris sagedasti ka suvalistel tänavanurkadel näha.

eluskala letist söögiks tellida ka näiteks mureeni, rai, kerakala või väiksemat sorti hai. Viimase hind ümberarvutatuna oleks umbes 27 € kilogrammist ja ostma peab terve kala korraga.

LIHTSAMATE TÄNAVATOITUDE EELISTAJAL ta suks kindlasti proovida rooga nimega *bánh úot*, mis otsetõlkes tähendab märga kooki. Vedelast riisitaignast valmistab tänavakokk riidel aurutades imeõhukese pannkoogisarnase põhja, mille sisse keerab kuivatatud ja jahvatatud krevetite, idusid ning näputäie rohelist sibulat, lisaks küpsetatud sealiha tükikesed ning mahedamaitseline küüslauk ja tšilli.

Juurde sobiv dipikaste koosneb klassikalisesest kalakastmest, veest, suhkrust, sidrunimahlast ja tšillist. Ühele inimesele piisab keskmiselt kuuest kuni kümnest sellisest koogikesest. Koos taldrikutäie liha ja tavalise karastusjoogiga läheb see Nha Trangi äärelinnas Diên Khánhis maksma umbes poolteist eurot.

KUI VAATATE AJAKIRJA KAANEL OLEVAT FOTOT ja arvate, et selline ongi tüüpiline tänavapilt tänases Vietnamis, siis eksite. Foto on suures osas lavastus. Küll aga on selles kaadris koos mitu Vietnami jaoks märgilise tähendusega elementi. Pilt on tehtud Vietnami pealinnas Hanois, legendaarsel Long Biêni sillal, millest endast võiks omaette pika loo kirjutada. Taustal olev roller on Hanois ja kogu Vietnamis põhiline liiklusvahend. Modellil on peas Vietnami traditsiooniline peakate *nón lá*, mis oma praktilisuse tõttu leiab praegugi laialdast kasutust nii naiste kui ka meeste hulgas.

Seljas on tütarlapsel *áo dài*, mis on küll vietnami traditsiooniline rõivas, aga praegusel ajal kantakse seda vaid pidulikel puhkudel või vormirõivana. Näiteks hotellid riietavad sageli oma registreerimisletti töötajad sellesse ja iga enesest lugupidav noor vietnamlanna on vähemalt korra lasknud ennast *áo dài*'s pildistada. Kui *áo dài*'d endal kapis pole, siis valitakse see laenutusest.

Sessiooni juurde kuulub kindlasti ka professionaalne jumestus ning rekvisiitidena kunstlilled, kotikene, jalgratas või midagi muud vastavalt igaühe enda maitsele. Pildistamine toimub klassikalisealt kuskil pargis või mõnes muus ilusas kohas.

Kuigi olin varem veetnud Vietnamis terve aasta, sain selle maa elanikest aimu alles nüüd – nad on sõbralikud, abivalmis ja sirgeselgsed. Nendega on kerge jutule saada ja vahel otsivad hoopis ise kontakti, nooremad inglise keele harjutamise eesmärgil, vanemad niisama ajaviiteks.

NHA TRANGI KANDI INIMESTEGA MAAST JA ILMAST RÄÄKIDES võib positiivsete teemade seas kuulda ka negatiivseid noote. Paljud on mures vene turistide rohkuse, kui mitte öelda ainuvalitsemise pärast. Iseenesest ei tohiks ju vahet olla, kustkandist külalised pärit on, aga elementaarseks peetakse, et külas olles järgitakse võõrustajate kombeid ja reegleid.

See kontingent aga, kes tsarterlennudega Venemaa linnadest kohale lennutatakse, arvab teistmoodi ja püüab koos reisikohvritega ka oma reeglid kaasa tuua. Esimesel hetkel, kui kuulen Nha Trang lennujaama suurel ekraanil jooksvas reklaamis Alla Pugatšova miljoni roosi laulu, tundub see naljakas. Kui aga lennujaama nännikioskis tervitavad mind esimesena matrjoškad, siis saavad need üksteise sisse peidetud salanukud ja kõikjal lautav vene keel hoopis teistsuguse tähenduse ja varjundi, tuleviku suhtes ärevust tekitavalt tumedapoolse. Kui rändtirtsuparv mõnest põllust üle käib, siis teadagi, mis sellele järele jääb – teistel tegelastel pole siis sinna pika aja jooksul asja. Sedasama pelgavad ka suuresti turistidest sõltuvad kohalikud elanikud. Nendele enim meeldivaid, Euroopast pärit rändureid kohtab aga Nha Trangis üha harvem.

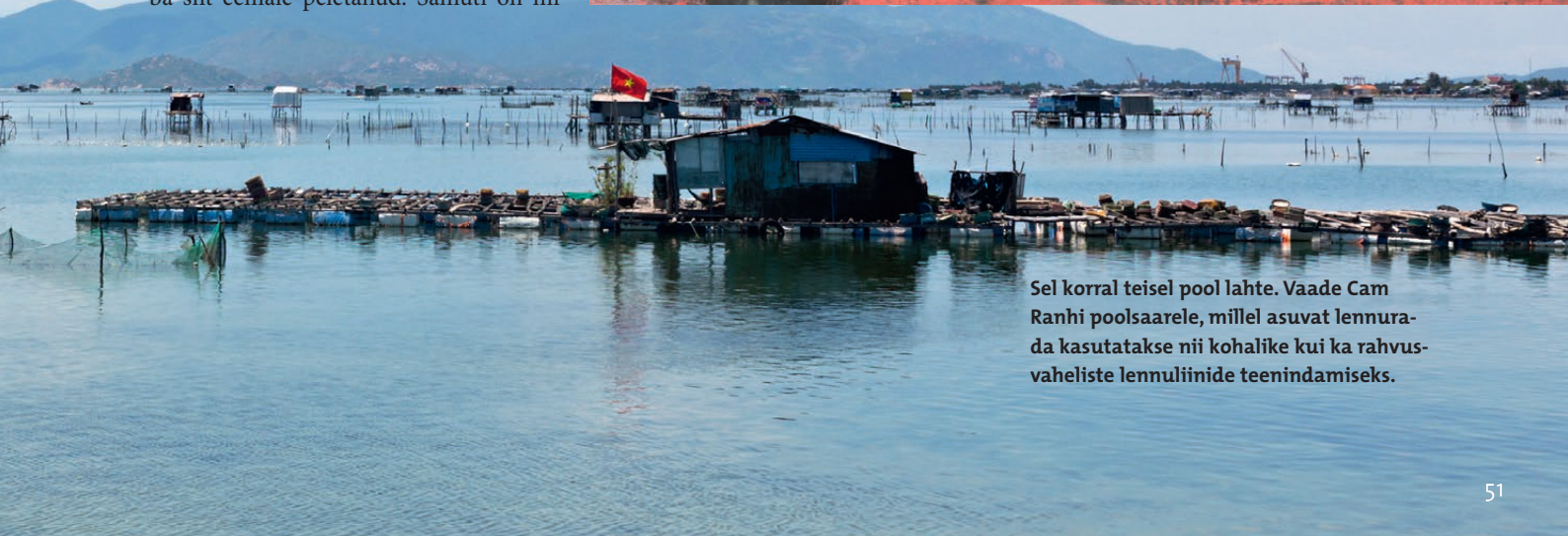
VE NE TURISTIDE HALVEMA POOLE ESINDAJAD on nad oma lärmaka käitumise ja kohalikest tavadest mittehoolimisega juba siit eemale peletanud. Samuti on nii

Molluskid ja karbid – selles vallas jagub maiustamismaterjali, millest vähemalt osa on teile kindlasti uudne.

Kaanetüdruk Yen ja ta sõbranna Dieu poseerivad Kirjanduse Templis Hanois.

Sel korral teisel pool lahte. Vaade Cam Ranhi poolsaarele, millel asuvat lennurada kasutatakse nii kohalike kui ka rahvusvaheliste lennuliinide teenindamiseks.

Nha Trangi Tran Phú bulvari mereäärne lõbustuspark – õnneks lendavad venelased Vietnamis praegu vaid mängulennukitega.

Ta Phini kloostris varemed 2014. Eelmise sajandi neljakümnendatel saadeti siia palvetama ja pattu kahetsema kaksteist nunna, kes olid mingil põhjusel ühest Jaapanis asuvas kloostrist välja visatud. Praeguseks on need varemed tühjana seisnud üle kuuekümneme aasta.

äri- kui ka eluruumide hinnad sedavõrd üles aetud, et kohalikele käivad need üle jõu. Ka ei ole normaalne olukord, kus sukeldumisvarustuse poodi sisenedes kuuln tervitust vene keeles ning minu ingliskeelse küsimuse peale tehakse arusaamatu nägu ning kehitatakse vaid õlgu.

Sama kordus kahjuks ka ühes kohaliku rahvameditsiini (!) poekeses. Kui sellele lisada kuuldused, et Venemaale meeldiks väga näha oma militaartechnikat ja sõjaväelasi jälle Cam Ranh poolsaarel, siis jääb ainult loota suuremate ja väiksemate otsustajate meelekindlusele vaadata ka kaugemasse tulevikku.

PRAEGU ARMASTAVAD VENELASED LENNATA KIRJUDE MÄNGULENNUKITEGA

Nha Trangi Tràn Phú bulvari mereäärises lõbustuspargis. Kas ja millal neid jälle hallide MIGide ja TUdega Vietnamis kohal tiirutamas näeb, ei oska vist ükski šamaan ette näha. Võibolla ehk mõnedel kõrgematel poliitnõunikel on sellest aimu, aga nood ei räägi sellest tõenäoliselt enne, kui rahvas on fakti ette seatud.

Lisaks põnevale loodusele on veel üks asi, millest Vietnamis kohe kuidagi mööda ei saa vaadata. Selleks on omaaegsetest ko-

lionalistidest prantslaste pärandatud arhitektuur, rohkem või vähem säilinud kujul. Nähtud üksikobjektidest saan sügavama mulje Ta Phini kloostrist Põhja-Vietnami. Tervikkeskkonnana aga on kõige elamuslikum praegu UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluv Hoi Ani linn. Omaaegse prantslaste ehituskunsti kõrval pakub seal silmailu ja avastamisrõõmu ka hiina ja jaapani ehitusmeistrite looming.

HOOLIMATA KÄIDUD OKKALISEST TEEST on vietnamlased ja nende maa üdini positiivsed. Positiivsed on ka emotsioonid ja elamused, mida nad sõbralikule rändurile pakuvad. Loomulikult võib ka sellel maal sattuda sulterite ja muidu ebameeldivate tegelaste otsa, aga enamalt jaolt sõltub kõik sellest, kuidas ise asjadele läheneda.

Loogilises eksponentses kaktus, mille taustal endast omal ajal pilti tegin ja millega nüüd Cam Ranhi lahe teisel kaldal tutvusteen, kasvab meie kodustel aknalaudadel ämmakeele nime all mõnekümne sentimeetri kõrguseks. Vietnami kannab ta nime Xương Rồng Lê gai ning võib vabas looduses sirguda kuni paarimeetriseks. Kaktuselt torgata sain ma ainult korra.

Tolleaegsete väärtuste järgi tuli foto muidugi iseendaga "vääridada".

Karauulipäevade vabade vahetuste ajal sai aega surnuks lüüa kurilkas triktrakki mängides või kroonugurmaanlusega tegeledes.

Selle alla kuulus näiteks eukalüptilehtedest tehtud tee. Selle alla kuulus näiteks eukalüptilehtedest tehtud tee. Teist võimalikku jooki, tšefiiri, ülikanget teeleotist manustati aeg-ajalt pigem öötundidel, virgemana püsimise ettekäändel. Ajateenijale oli omaette elamiseks ka lõunamaa sirava tähistava all pannkookide küpsetamine. Vahel ei õnnestunud köögitoimkonnast küll õli saada, aga sel puhul tulid appi lõunapoolsete liiduvabariikide esindajad, kes õpetasid ka ilma selle komponendita maitsvaid pannkoogisarnaseid hõrgutisi valmistama.

SÖÖGITEMADEGA TULEB MEELDE LÕBUS VAHEJUHTUM ühe meie valvatava mereäärse objekti juures. Piki randa tulid kuidagi liiga aeglaselt kaks kohalikku tüüpi, peatusid aeg-ajalt, sonkisid jalgadega midagi põlvesügavuses vees, kummardusid korraks ja liikusid siis edasi. Vahetuse ülemale tundus asi kahtlane. Suurt häiret ta igaks juhuks ei andnud, küll aga käskis kuulid rauda lükata ja minna mehi kontrollima.

Käte, jalgade ja miimika abil suheldes sai selgeks, et mehed otsivad madalas vees liiva seest molluskeid. Meie kohtlase pärimise peale, et mida nendega tehakse, näitas üks meestest automaadi küljes olevale tääknole ja tema ilmest oli näha, et ta tahab seda korraks enda kätte saada. Kahtlane see küll tundus, aga meie uudishimu oli suurem.

Niisiis astus üks meie omadest veidi eemale (ja vist võttis isegi kaitseriivi maha), teine aga ulatas noa vietnamlasele. Osava liigutusega avas too hetkega karbi poolmed, näitas seal sees olevat valget ollust ja pistis selle siis suhu. Nuga tagasi andes ulatas ta meile ka mõned karbid. Proovisime neid hiljem lõunasöögi kõrvale, vähese soola lisamisega ja leiba peale haugates läksid need meilgi suust alla.

Üldiselt suhtusid kalifanid (millegipärast neid kohalikus armeezargoonis nii kutsuti) meisse hästi ja üritasid ikka suhelda, keelebarjääri tõttu piirdus see enamasti aga ainult kaubavahetusliku dialoogiga. Numbrite õppimine pole ju keeruline. Enamik ajateenijaid

müüs maha mingi osa oma talverõivastest. Olles kaheteistkümnendal laiuskraadil, tundus ju absurdne hoida oma niigi kitsas kapis karvamütsi ja sooja aluspesu. Kohalikele läks aga kõik kaubaks.

Hiljem saime teda, et kogu see kraam rändas edasi põhjapoolsetesse mägipiirkondadesse, kus talve poole võib üpriski jahedaks minna. Saadud raha kulutati peamiselt suveniiridele või puuviljadele. Mina eelistasin viimast varianti. Mäletan, et kui esimest korda tõeliselt küpset mangot sain, ei osanud ma seda maitsekogemust oma sõpradele kirja teel kuidagi seletada. See tundus nii ebamaiselt hea.

Üheks põhiliseks transpordivahendiks oli meil GAZ 66, mille juhiks oli Koit, veel teinegi eestlane sel kaugel maal. Nõukogudemaalt tulnule oli aga palju huvitavam pildistada lahingutest läbi käinud jänkide meedikute autot, vist Dodge M-37.

Vahel õnnestus organiseeritud või vähem organiseeritud korras ka väljapoole traataeda saada. Seda paraku küll ainult Cam Ranhi poolsaare piirides. "Ekskursioonidel" näidati meile purustatud Ameerika tanke, Nixoni järve ja prantslaste ehituskunsti. Neil kordadel aga ei saanud fotoaparadi olemasolu ülemustele reeta. Sestap tuli teha ka iseseisvaid pildistamisretki kaktusetihnikusse ja lähedal asuvale kalmistule. Visuaalne tõestusmaterjal, et oled kusagil eksootilises kohas käinud, tundus tol hetkel ju nii oluline.

AGA EKS TA OLE ARENGUTASEME KÜSIMUS. Igatähis enne endlikepi ostmist tasub asjade üle tõsiselt järele mõelda. Mis ei tähenda, et pildistama üldse ei peaks. Vastupidil! Ilma nende, omal ajal salaja tehtud mustvalgete fotodeta oleks mu mälu pilt toonast ajateenistusest praegu oluliselt kasinam. Tänu nendele sai teoks ka reisiplaan Vietnam, osa 2.

Lennunõu

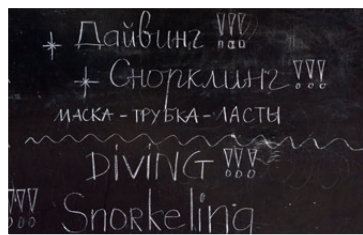
Vietnami pealinna pakub ehk kiireimat ja odavamamat ühendust idanaabrite Aeroflot Moskva kaudu. Hinnad jäävad hea plaanimise korral alla 600 € edasi-tagasi. Aeroflotiga lendamine võib muidugi põhjustada teatud moraalseid kõhklusid – kas praeguses situatsioonis on ikka õige Putini KGB-režiimi toetada?

Kokkuvõttes paarsada eurot kallim hinnatase on võimalik näiteks Estonian Airi ja Qatar Airwaysi lendudel Skandinaavia ja Doha kaudu (kui parajasti mõni kampaania juhtub olema, on vahe väiksemgi). Samuti võib vaadata Cathay Pacificu hindu Helsingist Lääne-Euroopa ja Hongkongi kaudu. Pilet maksab siis küll üle 800 €, aga tegemist on maailma parima lennufirmaga.

Kui huvitab Vietnam laiemalt, võib mõelda lõunasse Saigoni lendamisele, kuhu on ühendusi rohkem. Ja kui Aasias enam ringi seigelda, tasub uurida võimalikke kampaaniapakkumisi regiooni suurtesse lennujaamadesse, nagu Bangkok, Singapur, Kuala Lumpur, Hongkong, ning sealt omakorda Vietnami. Mitme eraldi pileti kombineerimine ei pruugi minna kallimaks ainult Hanoi pileti hinnast, aga reis saab põnevam, sest peatustele niimoodi piiranguid ei ole.

MAURI SAAREND, Estravel

Kurioosum

Venelased on Nha Trangis tagasi

Vene väed lahkusid Cam Ranhi poolsaare baasist lõplikult alles 2002. aastal, ent Nha Trangis linnatänavatel kõlab venekeelne lärmamine aina hoogsamalt.

Sõdurid lahkusid, turistid tulid asemele. Kui tarbijad on venekeelsed, siis tuleb neile ka vene keeles teenuseid pakkuda. Uus-Vene invasioon väljendub tänavapildis väga selgelt, erinevalt Eestist ei ole sel maal ranget keelesaadust. Venelastega aetava äri mastaabist annavad aimdust kirillitsas poesildid ning tänavareklaamid, mida leidub uskumatutes kogustes. Kohati on siia kolinud ka venelasi, kes ise kaasmaa-

lastele orienteeritud äri ajavad. Mida rohkem see nähtus levib, seda vähem tahavad läänelikumad turistid võluvat Nha Trangis külastada. Rubla ostujõu langus võib katku levikule küll mõningase piiri tõmmata.

Venekeelsest melust hirmutavamad on jutud, mida Vietnamis ja mujalgi räägitakse. Venemaa viimaste aegade tung taastada oma kadunud mõjuvõim võib laieneda ka Vietnamis. Poleks ju paha Cam Ranhi poolsaarelt taas Vaiksel ookeanil toimuvat kontrollida. Teggu on strateegiliselt tähtsa asukohaga ning vaid tulevik näitab, kas neil kahtlustel ka tõepõhi on.

TULE saa osa kustumatust reisist PERUUSSE!

Reis toimub 8.-24. aprill 2015, Reisiprogrammi hind 3 885€.

Reisile on saadaval viimased 4 kohta!

Ainulaadne reisiprogramm ja väga väike reisigrupp!

- Matk maailma ühe sügavaima kanjoniga orus – Colcas
- Amazonase vihmamets
- lidne linn Cusco
- Machu Picchu ja Püha org
- Kohalikud külad
- Titikaka järv ja ujuvad saared

Meie reisikalendrisse kuulub ka teisi vahvaid elamus- ja teemareise!

Lisainfo ja broneerimine tel: 682 7302, 513 7149,
fixideed@fixideed.ee,
www.fixideed.ee

estravel

Merele!

Muretu lõõgastus kruisisilaeval –
soe päike, mahe meretuul
ning uutest emotsioonidest
pulbitsevad sadamalinnad.

Bahama saarte kruuis
laeval Majesty of the Seas

Hind alates **386 eurost** reisija (4 päeva)

Ida-Kariibi kruuis
laeval Oasis of the Seas

Hind alates **774 eurost** reisija (8 päeva)

Lääne-Vahemere kruuis
laeval Norwegian Epic

Hind alates **1192 eurost** reisija (8 päeva)

Panama kanali kruuis
laeval Azamara Journey

Hind alates **4025 eurost** reisija (17 päeva)

www.estravel.ee/kruisiile

Hinnas sisaldub: kruisilalaloodud marsruudil ühele reisijale 2-inimese kajutis, toitlustamine laevas kogu kruisi jooksul, lai valik vaba aja veetmise võimalusi laeva pardal, jootrahad, sadamamaksud, kütuse lisatasud. Hinnas ei sisaldu: lennud kruisi alguskohta ja tagasi, ekskursioonid kruisi toimumise ajal, reisikindlustus, vajadusel viisateenus, reserveerimistasu.

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24/7 tasuta reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Leandro Neumann Cuffo

Spordipalavikus RIO

See ei ole päriselu – Barra tänavatel valmib järjekordne seebiseriaali osa.

Vaid aasta tagasi hoidsime põidlaid pihus Sotši olümpial võistlejatele ja suve hakul suunasime pilgud Brasiilias madistavatele jalgpalluritele. Tähelepanu, valmis olla – aeg on teha soojendust 2016. aastal taas Rio de Janeiros toimuvateks suveolümpiamängudeks. Pakume liivaterasuuruse ülevaate päikeselise Rio neljast olümpiatsoonist.

Tekst: **SVEA LILLEPALU**, Estravel

Barra

18 kilomeetrit randa, surfamiseks ideaalsed lained ja kirev rannamelu teevad Barrast tõelise puhkusepiirkonna. Barra on ka rikaste ja ilusate mängumaa. Ägedad autod, disaineripoed ja lossilikud elamud on sealse tänavapildi asendamatu osa. Siiski tasub tähelepanu pöörata asjaolule, et Rio keskusest on Barra vähemalt tunnise autosõidu kaugusel – ja sedagi hea õnne korral.

Olümpiamängude ajal toimuvad Barras näiteks Kreeka-Rooma maadluse, judo, tennise ja vehklemise võistlused.

Copacabana

Ei tasu imestada, et Copacabana peale tuleb enamikule meist silme ette pilt hurmavast rannast. Tegelikult paljud ei teagi, et Copacabana nime taga peitub terve linnaosa. Tõelist Riost sealst küll mõtet otsida ei ole, eelkõige on tegemist turistide ja päikesejänkude mängumaaga.

Olümpiamängude ajal toimuvad Copacabanas näiteks sõudmise, kergejõustiku ja triatloni võistlused.

EkaterinaBelova | Dreamstime.com

Rio rannad on ilmselegelt kuulsaimad maailmas.

Deodoro

Deodoro linnaosa võib neljast olümpiatsoonist kõige tundmatumaks pidada. Vaatamisväärsuste poolest on tegemist suhteliselt hõreda paigaga ning lisaks elumajadele leiab siit nt suure, 60 000 teenistujaga sõjaväeosa. Siiski tasub siia tulla lennundushuvilistel, sest lõunapoolkera parim lennundusmuuseum asub just Deodoros.

Olümpiamängude ajal toimuvad Deodoros näiteks laskmise, korvpalli ja ratsutamise võistlused.

Ehitusjärgus olev korvpalliareen väljast ...

... ja seestpoolt.

Maracana

Maracana on legendaarse sambadroomi ja Maracana jalgpallistaadioni kodukoht. Maracana on kõikidest olümpiatsoonidest lähim legendaarsele peopaigale Lapale. Päeval rahulik ning malbe linnaosa ärkab ellu koos päikeseloojanguga, mil seni suletud uste tagant ilmuvad välja restoranid, baarid ja klubid ning sõltumata nädalapäevast võib siin varaste hommikutundideni tunda tõelise Brasiilia tukseid. Lisaks sambadroomile tegutsevad Maracanas ka sambakoolid, kus endagi oskused proovile panna.

Olümpiamängude ajal toimuvad Maracanas näiteks kergerõustiku, jalgpalli ja võrkpalli võistlused.

Kui sa jälgisid jalka MMI, siis on maailma suurim staadion sulle juba tuttav. Loomulikult on see ehitis käigus ka olümpial.

Lennunõu

Rio de Janeirosse viib Tallinnast ühe ümberistumisega Lufthansa Frankfurti kaudu, ent hinnatase kipub ületama 1000 eurot. Samuti võib lennata Estonian Airi/KLMiga Amsterdami või Air Balticu / Air France'iga Pariisi kaudu (need lennufirmad on omavahel kombineeritavad – võib ühel suunal valida Hollandi ja teisel suunal Prantsusmaa kaudu liikumise). Hinnatase väljaspool kampaaniaid on veidi alla 1000 euro. Kampaaniate käigus võib aga leida pileteid juba 700 euro ringis.

Huvitavam, ent enam ümberistumisi nõudev võimalus on sõita Brasiiliasse Põhja-Ameerika kaudu. Nii saab ühel reisel kombineerida mitut riiki ning parimal juhul mineku- ja tulekusuunal erinevates USA linnades peatuda. Lisaboonus on sellise marsruudi puhul hinnas kaks äraantava pagasi ühikut, mis tähendab tagasiteel Ühendriikides peatudes suurepäraseid ostlemisvõimalusi.

Sõltuvalt marsruudist jääb USAd läbiva pileti hind 750–900 euro vahele. Lennufirmadest võiks pikkadel lendudel eelistada Deltat, kui peatuste tegemisel tunduvad huvitavamad Atlanta ja Detroit, või American Airlinesi, kui põnevamad on Miami ja Dallas. Vahepeatuste võimalusi on muidugi veel, sh New York, kuhu lendavad mõlemad.

MAURI SAAREND, Estravel

Ideal for
pH 5.5
healthy skin

sebamед

SUN CARE

Naudi päikest ilma nahka kahjustamata !

Hüpoallergilised päikesekaitsevahendid lastele ja täiskasvanutele.
Normaalsele ja tundlikule nahale.

Sebamedi päikesekaitse tooted sisaldavad väga kõrge efektiivsusega UVA (98%) ja UVB filtreid, mis on kombineeritud mikropigmentidega. Loodusliku hydrofructol valemikomponendid niisutavad intensiivselt nahka, rahustavad seda ja hoiavad ära UV kiirgusest tingitud kahjustused. Tooted sisaldavad rakkusid kaitsvat E-vitamiini ja taastavat provitamiini B5. pH 5,5 toetab naha normaalset mikrofloorat. Kergesti imenduvad, õlivabad, ei põhjusta nahapooride ummistumist ja ei määri riideid. Ei sisalda alkoholi, parafiini, parabeene, värvaineid, PEG-aineid ja PABA estereid, akrüülamiidi. Dermatoloogiliselt testitud.

Soovitused efektiivseks päikesekaitseks. Alla 12 kuused lapsed ei tohiks olla otsese päikese käes ja alla 3 a. lastel peaks kasutama kaitsefaktorit 30+. Kanna päikesekaitsevahend nahale piisavas koguses 20-30 min. enne päevitamist ja uuenda seda ~45 min. järel. Kaitset vajame kas siis kui päike paistab "läbi pilvede". Väldi keskpäevast päikest - siis on UV kiirgus maksimaalne ! Pärast päevitamist kasuta päevisjärgset palsamit, mis rahustab, jahutab ja niisutab nahka.

Enne reisi on alati kiire ?

Säästa aega ja telli kõik nahahooldusvahendid soodushinnaga e-poest: www.nahahooldus.ee

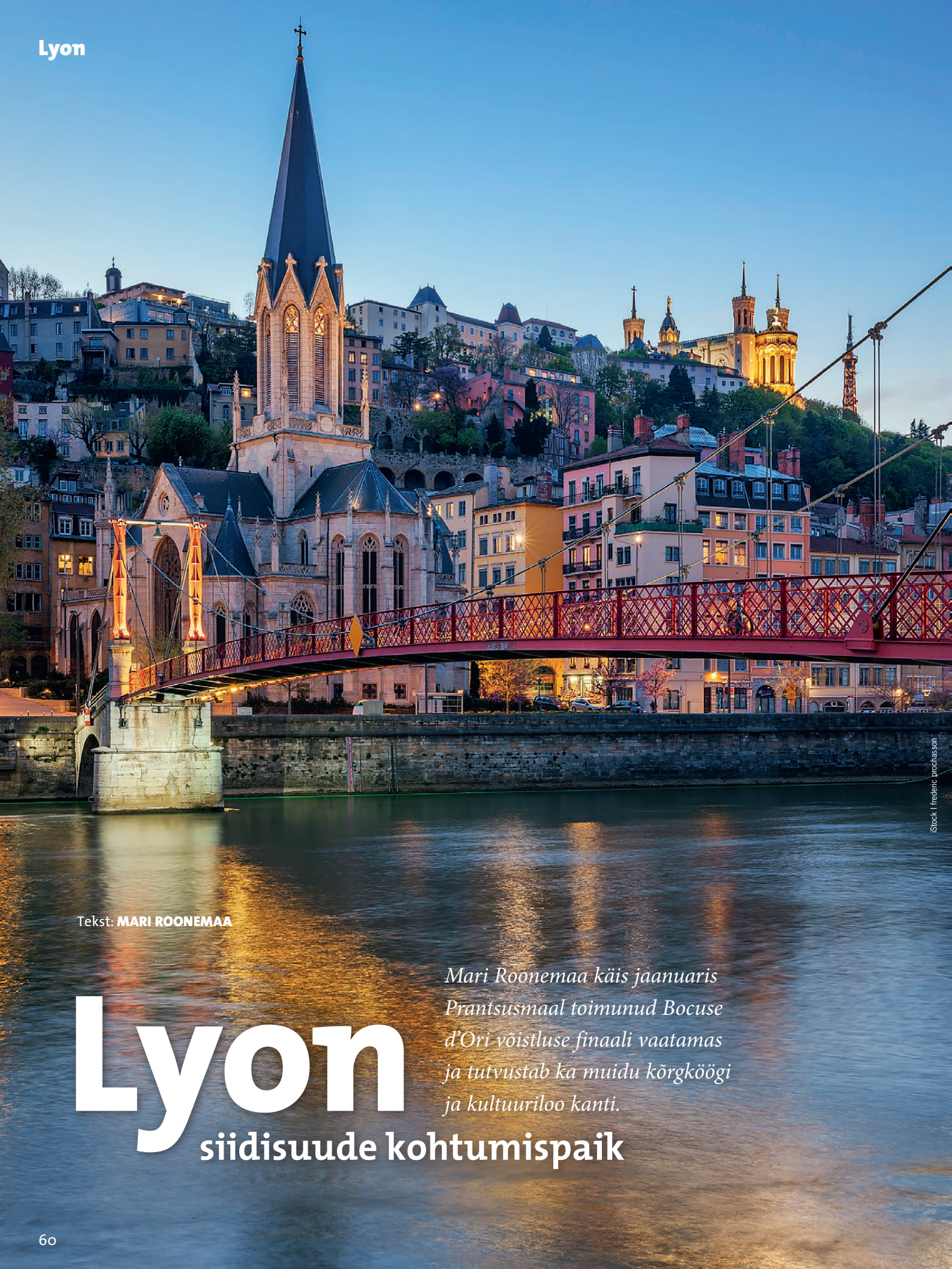
Sisesta e-poes sooduskoode: **estraveller2015**

-10%

selle koodiga on kuni 31.12.2015
**kõik tooted e-poes Teile
10% soodsamad**

Tooted on saadaval apteekides. Täiendav info: www.sebamed.ee Tootja: Sebapharma GmbH&Co, Saksamaa

Tekst: **MARI ROONEMAA**

Lyon

siidisuude kohtumispaik

Mari Roonemaa käis jaanuaris Prantsusmaal toimunud Bocuse d'Or'i võistluse finaali vaatamas ja tutvustab ka muidu kõrgköögi ja kultuuriloo kanti.

Taaš jaanuari lõpp, taas paaritu aasta, taas Lyon. Jälle liiklusummikud, rüselamine, hotellide-restaurantide hinnad laes ja järjekorrad, järjekorrad, järjekorrad. Ometi siia nad järjekindlalt tulevad, Euroopa ja maailma andunud siidisuud – pelgalt gurmaanideks või kohmakalt toiduentusiastideks nimetamine ei sobi kirjeldama seda inimrühma, kes sel ajal rituaalselt vallutab Prantsusmaa suuruselt teise, koos eeslinnadega üle kahe miljoni elaniku kodus oleva linna.

See pole alati nii olnud, vaid viimase kolmekümne aasta traditsioon – alates 1987. aastast toimub linnas Euroopa suurim toidumess, mida kroonib maailma kokkade paremiku tulevark ehk Bocuse d'Or'i võistluse finaali. Võistluse algatas Lyoni aukodanik, tänavu 11. veebruaril oma 89. sünnipäeva tähistav meisterkokk Paul Bocuse, kelle teenete hindamiseks on linnas tema nime saanud avalikke objekte bussipeatusest sillani, Prantsuse parimaid toidukaupu müüvast turuhallist rääkimata. Kõrgkõogi saavutustega hiilgas Lyoni piirkond juba varemgi, kuid just Paul Bocuse'i nimi ja pidev töö on viinud Lyoni mitte ainult Prantsusmaa, vaid kogu maailma gastronoomiliste pealinnade sekka.

KOHALIKKE VEINE JA TOITU – sageli ühes sinna juurde kuuluva laulujoruga – saab Lyonis maitsta traditsioonilistes *bouchon*'ides ehk rahvalikes kõrtsudes. Võrreldes Paul Bocuse'i loodud *nouvelle cuisine*'i lähenemisega pakuvad *bouchon*'id traditsioonilist, mõnusat rasvast toitu. Röstitud sealiha, *foie gras* ja vorstikesed on mõned näited.

Aga ettevaatust! Paljud *bouchon*'id on tõeli-

sed turistolõksud ja autentsesse sattumiseks tahtsaks teha veidi eeltööd – tiitel Les Authentiques Bouchons Lyonnais vaadatakse üle igal aastal ja selle vääriliseks kuulutatakse tavaliselt ainult paarkümmend.

Kes aga tahab oma silmaga näha, kus ja kuidas rahvas ja restoraniomanikud toitu valivad, võib seada sammud – v.a esmaspäeva hommikuti – La Saone'i jõe ääres asuvale Quai St. Antoine'ile. Kõrgpilotaazi võib aga näha (ja katsuda ja süüa) kinnisel turul, mis kannab nime Les Halles de eikeegi-muu-kui-Paul-Bocuse.

KOGU PIIRKONNA KÕRGKÕOGI UHKUS asub aga Lyoni linnast endast väljas. Kesklinnast umbes 20minutilise autosõidu kaugusel asuv Paul Bocuse'i silmatera, restoran L'Auberge du Pont de Collonges on säilitanud kolm Michelin'i tärna

Kui jalad kannavad

Talvine kliima Lyonis on pehmelts öeldes kehv suusailm (*Voilà!* Võibolla see ongi üks põhjusi, miks jälle eeskätt söömisega tegeleda), kuid kahe jõe, Rhone'i ja Saone'i orus laiuvat ja küngastele tõusvat linna on lihtne ka rohelusevabas ilmastikus mõjusa kevadise ja suvise südametemurdjana ette kujutada. Jalutuskäigu kohustuslik osa on turistikas Vieux Lyon ehk Vana Lyon, mis on Veneetsia kõrval üks terviklikumalt säilinud renessansiaegseid arhitektuuriansambleid Euroopas.

Siin asub palju poekesi ja väikesi *bouchon'e*, läbivalt ajaloolise välimusega – seda joont võis täheldada isegi kiirvõileivaketi Subway puhul. Kui veab, võite leida end ka mõnel *traboule'*ilt ehk omalaadsest ajaloolisest tunnelist, mille algne eesmärk oli siidikaupmeeste kaubaveo hõlbustamiseks hooneid ühendada. Kaubavahetus oli tihe, sest Euroopa siiditööstuse kese asus just Lyonis. Kokku on *traboule'e* Vieux Lyonis ja ajaloolise töölislinnajao Croix Rousse'i peale loendatud üle kaheksaja. Tunnelleid kasutati aktiivselt ka II maailmasõja ajal, turistidele avatud on neist mõnikümmend.

Kui Croix Rousse'i linnajagu nimetavad kohalikud "mäeks, mille otsas töötatakse", siis Vieux Lyonis kohal kõrguvat Fourvière'i nimetatakse traditsiooniliselt "mäeks, mille otsas palvetatakse". Et jõuda pingutusest hingeldamata kõigevägevama juurde, saab kasutada maailma kaht vanimat aktiivses kasutuses olevat funikulööri, ja leiategi end Fourvière'i katedraali uste ees.

Siin asub ka kuldne neitsi Maarja kuju, mis on inspiratsiooniks iga aasta 8. detsembril algavale Lyonis valgusfestivalile. Sajad hooned linnas on kunstipäraselt valgustatud ja oma panuse annavad ka kohalikud, süüdates aknalaudadel küünlad. Lisaks asub mäe otsas Eiffeli torni kolm aastat noorem vend, keda vanema sugulasega seob ilmselge rivaliteet. Fourvière'i lõunaküljel saab aga rahuneda Rooma-aegsete varemete vahel – valikus on nii termid kui ka kaks teatrit, kus soo-

jemal ajal toimuvad sageli kontserdid ja kultuuriüritused.

Siseruumides võiks end aga rõõmutada alles 2014. aasta jõulude ajal ukсед avanud Musée des Confluences'i külastusega, mille väljapanek keskendub eeskätt teadusele ja antropoloogiale ning kolm püsiväljapanekut uurivad igavesi küsimusi: kes me oleme? Kust me tuleme? Mida me siin teeme?

Maailma kultuurilukku on Lyon end kirjutanud ka kinematograafi sünnikohana, sest just siin tegutsesid vennad Louis ja Auguste Lumière. Öhtuti võib külastada ka prantsuse vahest kuulsaima nüüdisarhitekti Jean Nouveli projekti järgi renoveeritud ooperimaja, mis kannabki nime Opéra Nouvel.

Moodsa arhitektuuri huvilistel tauks veel ette võtta umbes poole tunnine autosõit Sainte Marie de La Tourette'i kloostrisse, mille jooned raius betooni Le Corbusier isiklikult koos kreeka-prantsuse inseneri ja muusiku lannis Xenakisega. Aastatel 1953–1960 ehitatud ja paar aastat tagasi täieliku renoveerimiskuuri läbinud dominiiklaste kloostriks on sada magamistuba, õppe-, töö- ja puhkeruumid, raamatukogu, refektoorium ja kirik ning seda peetakse hilise modernismi üheks tipphetitiseks.

järjepidevalt 1965. aastast saadik. Kolme tärni kõrgusele ei küündi ükski teine Lyonis restoran, paar on jagatud ühele (La Mère Brazier) ja tosin-kond uhkeldab ühe tärniga. L'Auberge du Pont de Collonges'i menüüs on ka 1975. aastal loodud ja tollase presidendi Valéry Giscard d'Estaingi järgi nime saanud kuulus trühvlisupp. Numbrimaagiast ka – kõige odavama menüü hinnaks on 155 eurot, kalleima eest küsitakse 250 eurot.

Bocuse'i nimega seotud kostitust saab Lyonis linnas endas Paul Bocuse'ile kuuluvates brasseriides, mis on nimetatud ilmakaarte järgi Le Nord, Le Sud, L'Est ja L'Ouest ning serveerivad kõik erinevat tüüpi köökide hõrgutisi. Nord pakub 20. sajandi alguse prantsuse köögi klassikuid, nagu *sole meunière* või *pot au feu*, teiste menüü laiub Prantsuse koloniaalalade köögist ja Vahemere maitsetest kuni Lyonis kohaliku köögikunstinini.

Kunagisest siidikaupmeeste pealinnast Lyonist on seega saanud siidisuude palverännaku koht. Kui mitte varem, siis põhjust siia tulla on taas 2017. aastal ka hulgal eestlastel, sest jaanuari lõpus väljus Eesti restoran Cru peakoka Dmitri Haljukovi juhtimisel Bocuse d'Or'i võistluselt ehk maailma kokkade konkurentsist 14ndana. Ettevalmistused eelseisvaks nautlemiseks alaku aga kohe!

Lennunõu

Lyonis lennuks on Lufthansa kõige loogilisem valik. Tallinnast on Frankfurdi kaudu head ühendused ja hinnad on hästi plaanides alates 270 eurost edasi-tagasi, seda koos äraantava pagasi ja pardateenindusega.

Sarnane hinnatase on võimalik ka Brussels Airlinesiga Brüsseli (Tallinna ja Brüsseli vahel opereerib Estonian Air) või KLMiga Amsterdamis kaudu (Tallinn-Amsterdam järele Estonian Airiga). Aga esimese puhul ei ole hinnas pardateenindust ning teise puhul äraantavat pagasit.

Alternatiivina võib muidugi lennata Pariisi, sinna on võimalusi enam (Estonian Airil ja Air Balticul ka otselennud!) ning hinnad soodsamad. Pariisist viib kiirrong Lyonis kahe tunniga.

Eelkõige tasub sellist skeemi kaaluda, kui ka mõne päeva Pariisist veetmine huvi pakub.

MAURI SAAREND, Estravel

Saiad otse ahjust!

CAFE LYON VIRU KESKUSES

Ehtsa võiga, käsitööna valmivad prantsuse pagaritooted nüüd südalinnas!
Linna menukaimad ekleerid ja *croissant*'id küpsetatakse ehtsate Prantsuse retseptide järgi!
Telli ette: viru@cafelyon.ee või tel: 622 9297.

www.cafelyon.ee

Viru Lyon asub Viru Keskuse pargi poolisel küljel sissepääsuga tänaval.

Tule hommikukohvile kuni kella 11:00, saad *croissant*'i tasuta!

Pakkumine kehtib 31. märtsini.

MOÏ & CHANDON GRANFOND
SEE ON ÜKS EESTI 50-ST PARIMAST SOOGIKOHAST.
ASTU SISSE!
The 50 BEST Restaurants 2014
www.seeinbest.com

Reklaam

Kuldkaart

- Soodustused Estraveli reisiteenuste tellimisel
- Kingitused kogutud boonuspunktide eest
- Eripakkumised ja soodustused rohkem kui 150 koostööpartnerilt

Kuldkaardiga kogutud boonuspunktide seisu saate kontrollida Estraveli veebilehel "Minu konto" süsteemis <http://www.estravel.ee/kuldkaart>.

Boonuspunktid kehtivad kaks aastat alates kontole laekumise kuupäevast.

Kalev Spa Hotell & Veekeskus

Tallinna vanalinnas Aia 18 asuv Kalev Spa on üks Eesti suurimaid veekeskusi. Külastaja kasutuses on ainulaadne kaheksa ujumisrajaga 50meetriste basseini, 25meetriste basseini, lastebasseini, väikelaste fantaasiabasseini, suur mullivann, pärlivann ning lillevann. Lapsi ootavad kolm liutoru. Veekeskuses asub 95 °C Soome saun ja aurusaun. Pesemisruumides on kaks Soome sauna ja külmaveebasseini. Kuldkaardiga püsisoodustus 10% järgmistelt teenustelt: ujula baar ja kohvik, majutus päeva parimast hinnast, VIP-saunad, veekeskuse ja spordiklubi üksipiletid, kõik *wellness*'i, ilu- ja tervisekeskuse teenused, *lobby*-baar ja restoran. Vaata lisa www.kalevspa.ee

Vana hea Villa Thai

Kadriorus Vilmsi 6 on midagi, mida mujalt ei leia ja mis tõmbab siia üha tagasi. See on eksootiline Tai ja India toit, mida restoran Villa Thai on pakkunud juba 12 aastat.

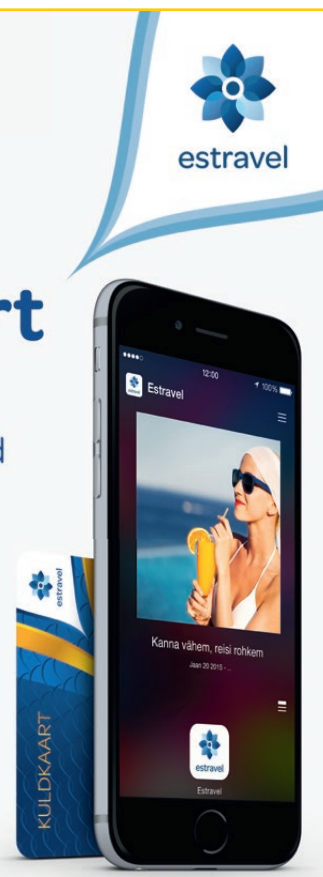
Villa Thai menüü valmib Nepalist pärit kokkade kogenud silmade all, kes on Tai ja India köögi küllaltki võrtsise olemuse mugandanud põhjamaisele maitsele sobivamaks. Kes soovib kogeda köögi kogu tulusust, võib ise võrtsi lisada. Villa Thais on suurepärase võimalus pidada ka suuremaid pidusid. Privaatruum nimega Elevandituba mahutab mugavatele diivanitele kuni 16 inimest. www.villathai.ee

Püsisoodustus 10% restorani menüü hindadest, v.a lõunapakkumine

Mobiilne kliendikaart

Parimad reisipakkumised ja soodus kuni **-25%** 200 partneri juures.

www.estravel.ee

estravel

Reisi kohe! Maksa hiljem.

Estravelist saad väga soodsatel tingimustel järelmaksu. Lepingutasu ei ole ning palgatöendit esitada pole vaja!

Türgi paketid

Hind ühele al **375 eurost.**

Järelmaks al **34 eurost/kuus.**

Tai reisipaketid

Hind ühele al **1060 eurost.**

Järelmaks al **96 eurost/kuus.**

Bahama saarte kruis

Hind ühele kaheses kajutis al **386 eurost.**

Järelmaks al **35 eurost/kuus.**

Ida-Kariibi kruis

Hind ühele kaheses kajutis al **774 eurost.**

Järelmaks al **70 eurost/kuus.**

Vaata tingimusi ja taotle järelmaksu aadressil www.estravel.ee/jarelmaks või mobiilis estravel.ee.
Järelmaksu periood on 12 kuud, intress 16% ja krediidi kulukuse määr 17,31%.

Mustmiljon täidetud reisiunistust

24/7 tasuta reisiabi 6 266 266, estravel@estravel.ee

Osta uus objektiiiv ja ostame sinu vana objektiiivi 50€ eest tagasi*

* Pakkumine kehtib **Tamroni 16–300mm Di II soodushinnaga reisiobjektiividele** kõikides Photopointi kauplustes 28. veebruarini, kui tood meile oma vana töökorras 18–55mm KIT-objektiivi.

Suum
18.8x
esimest korda
maailmas**

16-300mm

F/3.5-6.3 Di II VC PZD MACRO

Tamroni supersuumobjektiiv ulatub 16mm lainurgast kuni pika telesuumini. Koos värinastabilisaatori ja täpse Piezo Drive autofookusega on see sulle piiritu inspiratsiooniallikas!

VEEBRUARIS SOODUSHIND 579€ ~~629€~~

Komplektis päiksevarjuk. Lisaks saad fotokursus.ee koolituse ja mikrokiust puhastuslapi väärtusega kokku 53€.

**Vahetatavate objektiiividega digipeegelkaameratele (Tamron, 2014).

PhotoPoint

**5 AASTAT
GARANTIID**

www.photopoint.ee
Tasuta infotelefon **800 FOTO** (3686)

TAMRON
New eyes for industry

Väike tüdruk suures linnas

Berliin alates 69⁹⁰€

Lennud Tallinnast 3 korda nädalas

 ESTONIAN AIR

www.estonianair.ee